

KULTUR FÖR ALLA – INGET HINDER

Redovisning av Kulturrådets arbete år 2014
med delmålen i funktionshinderspolitiken

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER.....	4
Kulturrådets insatser under år 2014 i korthet	4
Delmål 1 - Handlingsplaner.....	5
Delmål 2 – enkelt avhjälpna hinder.....	6
Delmål 3 – tillgängliga webbplatser och e-tjänster	7
Övriga frågor om tillgänglighetsaspekter	7
Samlad bedömning	8
INLEDNING	9
Bakgrund	9
Regeringens strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken.....	9
Regeringens inriktningsmål m.m. för kulturen inom Kulturrådets ansvarsområde	10
Mål för Kulturrådet som sektorsansvarig myndighet.....	10
Regeringens uppdrag till Kulturrådet	10
KULTURRÅDETS ARBETE UNDER 2014 FÖR ATT NÅ DE	
FUNKTIONSHINDERSPOLITISKA MÅLEN	12
Kulturrådets genomförda insatser 2014.....	12
Informationsinsatser	12
Kultursamverkansmodellen	13
Kulturrådets samråd med nationella funktionshindersorganisationer	13
Bidragsmedel.....	13
Samverkan	14
ENKÄTUNDERSÖKNING ÅR 2014	15
Enkätundersökning	15
Metod.....	15
Biblioteksverksamhet	16
Delmål 1. Handlingsplaner.....	17
Handlingsplaner - folkbibliotek.....	22
Handlingsplaner och arbete för ökad tillgänglighet vid regionala	
biblioteksverksamheter	24
Sammanfattning.....	26
Analys och bedömning – Delmål 1	27
Delmål 2. Enkelt avhjälpna hinder	29
Enkelt avhjälpna hinder – bibliotek.....	32
Analys och bedömning – Delmål 2	33
Delmål 3. Tillgänglighetsanpassade webbplatser och e-tjänster	34
Tillgänglig webb - Bibliotek.....	37
Analys och bedömning – Delmål 3	38
Övriga frågor om tillgänglighet.....	39
Övriga frågor om tillgänglighet - bibliotek	40
Analys och bedömning – övriga frågor om tillgänglighet.....	43
Bilaga 1. Enkätunderlag till konst- och kulturaktörer	44
Bilaga 2. Enkätunderlag bibliotek	50

SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER

Regeringen beslutade sommaren 2011 om en strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken i Sverige 2011–2016¹. Syftet med strategin är att klargöra politikens inriktning med konkreta mål för samhällets insatser. Av strategin framgår också hur målen ska följas upp under de fem åren.

Ett flertal statliga myndigheter har ett särskilt utpekat ansvar för att bidra till att de funktionshinderspolitiska målen nås. Det innebär också att de inom sina sektorer ska vara samlande, stödande och pådrivande för att öka tillgängligheten. Kulturrådet är en av de strategiska myndigheter som ansvarar för detta inom sitt verksamhetsområde. Under perioden 2011- 2016 har Kulturrådet fått i uppgift av regeringen att genomdriva tre delmål, och utvecklingen av målen återrapporteras årligen till regeringen.

I denna rapport beskrivs hur Kulturrådet har arbetat med sitt strategiska uppdrag och hur delmålen har utvecklats under 2014. Rapporten ger också en generell lägesbeskrivning av hur tillgänglighetsarbetet ser ut inom kultursektorn. Beskrivningen grundar sig på de svarsresultat som framkommit i två webbenkätundersökningar som Kulturrådet har gjort. Den ena webbenkäten riktades till ett urval konst- och kulturaktörer som får bidrag inom ramen för Kultursamverkansmodellen, eller direkt från Kulturrådet. Den andra enkäten riktades till folkbibliotek i samtliga län och regioner. Dessutom har ett enklare frågeunderlag skickats till samtliga länsbiblioteksverksamheter.

Kulturrådets insatser under år 2014 i korthet

Kulturrådet arbetar på flera olika sätt för att öka tillgängligheten inom kulturområdet för personer med funktionsnedsättning. Arbetet bedrivs bland annat genom information och kunskapsförmedling, liksom genom dialog och samverkan med andra parter. Under 2014 har Kulturrådet bland annat deltagit vid ett flertal regionala och nationella konferenser för att informera om sina delmål och därmed kunnat nå både kulturaktörer, ansvariga tjänstemän, politiker och civilsamhälle.

I Kulturrådets bidragsgivning är tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning en av flera viktiga bedömningsgrunder. Kulturrådet fördelar bland annat verksamhetsmedel till integrerade ensembler inom scenkonstområdet, det vill säga ensembler som omfattar personer med eller utan funktionsnedsättning. Det förekommer även medel till projekt som har anknytning till andra former av tillgänglighetsarbete. Kulturrådets delmål för tillgänglighet har kopplats som kriterier för det statliga bidraget till regional kulturverksamhet, vilket ingår i de bidrag som fördelas inom kultursamverkansmodellen av regioner och landsting. En avgörande framgångsfaktor är de återkommande dialoger som Kulturrådet och de regionala myndigheter som ingår i Kultursamverkansmodellen har årligen. I dessa dialoger tas till exempel delmålen och andra tillgänglighetsfrågor upp löpande.

Under år 2014 har Kulturrådet genomfört en kortare utbildning om enkelt avhjälpta hinder och tillgänglig webb för kulturansvariga från regioner och landsting. Utökad

¹ Protokoll vid regeringssammanträde 2011-06-16 (Socialdepartementet)

material om hur kulturlivet kan arbeta med att tillgängliggöra webbplatser och e-tjänster har lagts till på myndighetens hemsida och spridits via andra kanaler.

Kulturrådet har haft två samråd med de nationella funktionshindersorganisationerna. DHR, Lika Unika, Nätverket unga för tillgänglighet och Handikappförbunden har platser i samrådet. Samrådet genomförs tillsammans och i samverkan med Riksantikvarieämbetet.

Delmål 1 - Handlingsplaner

Kulturrådet avrapporterade formellt delmål 1 under 2014, men har fortsatt att följa utvecklingen. Resultatet ingår som underlag för fortsatt dialog och uppföljning med de regioner och landsting som tar emot statliga bidrag för regional kulturverksamhet. Uppföljningen omfattar enkätsvar från kulturinstitutioner som tar emot statsbidrag direkt från Kulturrådet och från regioner och landsting inom Kultursamverkansmodellen.

I enkätsvaren som är underlag till årets rapport svarar majoriteten av de medverkande kulturinstitutionerna att de har handlingsplaner. Det framkommer samtidigt att ett antal av de kulturinstitutioner som bör ha en handlingsplan, svarar att de inte har det. Sådana svar innebär att Kulturrådet tar direkta kontakter med respektive kulturinstitution för att hantera frågan, eller med de berörda regionala myndigheter som tar emot och fördelar de statliga medlen för regional kulturverksamhet. Kulturrådet har möjlighet att återkräva, eller hålla inne medel om det skulle visa sig att de kulturinstitutioner som berörs av delmålen inte uppfyller dem.

Kulturinstitutionerna fick i enkäten också svara på frågor om vilken typ av tillgänglighetsinsatser de har arbetat med under 2014. Av svaren att döma pågår bland kulturinstitutionerna inte bara ett arbete med insatser som särskilt berör delmålen, utan även en stor mängd andra typer av insatser för att öka tillgängligheten. Kulturrådet ser mycket positivt på detta.

Bland olika typer av kulturaktörer så har exempelvis arrangörer ett stort ansvar att arbeta med ökad tillgänglighet. Om man ser på hur denna grupp har svarat så anger de i mindre utsträckning än andra verksamhetstyper att de har handlingsplaner för ökad tillgänglighet. De har också i mindre utsträckning än andra arbetat med någon typ av insats för att förbättra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Detta kan delvis förklaras med att de arrangörer som ingår i enkäten i hög grad är ideella organisationer med begränsade resurser. Kulturrådet bör samtidigt i högre grad fokusera på att förbättra såväl informationen om, som insatser för tillgänglighet, i samband med de bidrag som myndigheten beviljar till olika typer av arrangörer och lokalhållare.

Av de folkbiblioteksverksamheter som lämnat fullständiga enkätsvar är det 38 procent som anger att samtliga biblioteksenheter i kommunen har en handlingsplan för tillgänglighet. 30 procent anger att handlingsplaner har påbörjats, vilket kan betyda att vissa biblioteksenheter i kommunen har handlingsplaner, och andra inte. De övriga anger att en handlingsplan saknas.

Med tanke på att bibliotekslagen pekar ut att personer med funktionsnedsättning är en prioriterad grupp för biblioteksväsendet och att kommunerna enligt denna lagstiftning också ska ha en biblioteksplan för sitt arbete, där det strategiska arbetet för dessa grupper skulle kunna beskrivas, är svaren något överraskande.

Andra enkätsvar från biblioteken visar också på att det finns behov av utbildning och stöd i frågor som rör tillgänglighet och bemötande. Det är också en ganska stor andel svarande som inte känner till om det finns en kommunal eller regional resursperson för frågor som rör tillgänglighet. Förutom att folkbiblioteken och kommunerna har eget ansvar att arbeta med frågorna, har här både regionala biblioteksverksamheter och nationellt ansvariga myndigheter för området, en fortsatt viktig uppgift att arbeta stödande gentemot folkbiblioteken.

Kulturrådets undersökning visar att samtliga 17 regionala biblioteksverksamheter som svarat på frågor om sitt tillgänglighetsarbete anger att de har arbetat stödande gentemot folkbiblioteken på flera olika sätt, inte minst genom strategiska utbildningsinsatser. Majoriteten av de regionala biblioteksverksamheterna anger också att de själva har en långsiktig plan för hur deras arbete med ökad tillgänglighet ska bedrivas.

Delmål 2 – enkelt avhjälpna hinder

I Kulturrådets andra delmål beskrivs att aktörer som får statsbidrag senast 2016 ska ha åtgärdat enkelt avhjälpna hinder (enkelt avhjälpna hinder enligt PBL, plan- och bygglagen). Delmålet ska tolkas som att inga kulturaktiviteter bör äga rum i lokaler där enkelt avhjälpna hinder finns kvar och inte är åtgärdade.

Av samtliga svarande konst- och kulturaktörerna med egna lokaler var det bara 16 procent som angav att enkelt avhjälpna hinder är fullständigt åtgärdade i de lokaler som de verkar i. Ser man till dem som svarat att enkelt avhjälpna hinder åtgärdats till stor del, eller till hälften, ser det något mer positivt ut. Det var totalt 55 procent som angav att detta är fallet. Utifrån de resultat och den tidsserie 2013-2014 som redovisas i rapporten är det svårt att dra några långtgående slutsatser. Det framgår att det år 2014 är färre som svarat att de fullständigt, eller till stor del, har åtgärdat enkelt avhjälpna hinder än de som svarade detta år 2013. Detsamma gäller för de som svarat att enkelt avhjälpna hinder fullständigt har åtgärdats. Svaresresultaten kan bero på att olika individer vid samma institutioner eller verksamheter kan ha svarat vid de olika undersökningarna. Enkätsvaren skulle också kunna förklaras med att det skett en kunskapshöjning om vad enkelt avhjälpna hinder är för något, varför respondenterna reviderat sina svar från tidigare år. Kunskap är i detta sammanhang viktigt och kan i bästa fall leda till bättre måluppfyllelse för delmålet framöver.

Kulturrådet anser att det är oroande att det är så få som svarar att enkelt avhjälpna hinder är helt undanröjda. Precis som Kulturrådet har noterat i tidigare års rapporter, finns det en uppenbar risk att begreppet enkelt avhjälpna hinder tolkats olika av respondenterna, varför man bör tolka svaren med viss försiktighet.

Av andra svar i enkäten framgår samtidigt att en stor del av kulturinstitutionerna under 2014 har arbetat med att inventera och åtgärda enkelt avhjälpna hinder i sina publika

lokaler och miljöer, men dessutom genomföra andra typer av ombyggnationer och tillgänglighetsinsatser, vilket bör ses som mycket positivt.

Delmål 3 – tillgängliga webbplatser och e-tjänster

Delmålet om tillgängliga webbplatser och e-tjänster är precis som övriga delmål ett av de kriterier som kopplas till de statliga bidragen till regional kulturverksamhet.

Kulturrådets uppföljning vad gäller tillgänglighet på webbplatser ger inte någon entydig bild av utvecklingen. Tidsserien för 2013-2014 ser ut att gå i positiv riktning, i synnerhet om man ser till det ökande antal som svarar ja på frågan om deras externa webbplats följer internationell standard, WCAG 2.0 nivå AA. Detta kan jämföras med motsvarande tidsserie i Kulturrådets förra rapport, då resultatet istället visade på en sänkning mellan år 2012 till år 2013 av dem som svarade ja på frågan.

Utvecklingen är inte väldigt tydlig, men sammantaget kan detta tolkas som att respondenterna totalt sett har ökat sin kunskap om vad internationell standard är för något och i viss mån utvecklat sina webbsidor i rätt riktning. Såväl konst- och kulturaktörer som folkbiblioteken svarar att det under 2014 har pågått ett arbete, eller förberedelser, för att tillgängliggöra och förbättra webbsidor, vilket indikerar att delmålet kan komma att utveckla sig i positiv riktning.

Övriga frågor om tillgänglighetsaspekter

I de enkäter som konst- och kultursektorn, respektive biblioteken svarade på fanns ett antal andra frågor om tillgänglighet, utöver de frågor som direkt berör delmålen. I svaren framgår det bland annat att mycket arbete pågår för att tillgängliggöra verksamheterna, men också att det finns behov och frågor att arbeta vidare med.

Av de verksamhetstyper inom konst- och kultursektorn som har svarat på enkätfrågorna framgår att det är framför allt de kommunala och regionala kulturinstitutionerna som använder sig av någon typ av digital teknik för att tillgängliggöra sina verksamheter. Ser man till övriga aktörer, arrangörer och fria grupper så svarar mer än hälften av dessa, att de inte alls använder digital teknik för att tillgängliggöra sin verksamhet.

Merparten av folkbiblioteken tillhandahåller anpassad media för personer med funktionsnedsättning, till exempel talböcker, lättlästa böcker och Daisyspelare. Talande webb eller talsyntes för användning av biblioteksdatörer, liksom hörslingor i lokalerna är vanligt förekommande. Syn- eller texttolkning förekommer också.

Bland folkbiblioteken är det cirka 89 procent som svarar att de har genomgått utbildningar om tillgänglighet och bemötande. Övriga svarar att de inte har genomgått någon utbildning i bemötande och tillgänglighet. Folkbiblioteken anger främst behov av bemötandebildningar för mindre synliga funktionsnedsättningar, som till exempel psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Tillgänglighet på webben ses också som en angelägen utbildning.

Knappt 48 procent av biblioteken svarar ja på frågan om det finns någon utsedd samordnare i organisationen, övriga svarar nej. På frågan om det finns en samordnare i

kommunen eller i länet svarar 40 procent ja. Knappt 55 procent, vet inte om det finns en samordnare i kommunen eller länet, och övriga svarar nej.

70 procent av folkbiblioteken anger att de under 2014 har genomfört särskilda insatser för att tillgängliggöra folkbiblioteksverksamheten för personer med funktionsnedsättning. Övriga 30 procent svarar att de inte har gjort det. I beskrivningarna omnämns en mängd olika insatser, både projekt och löpande verksamhet, liksom omfattande samverkan med andra aktörer inom kommunen, som till exempel social- och äldreomsorg, gruppboenden, skola och lokala föreningar.

Samlad bedömning

Kulturrådets uppföljning av de tre delmål som ska uppfyllas under perioden 2011-2016 visar sammantaget, om än inte entydigt, en utveckling i rätt riktning. Kulturrådet ser att det pågår mycket arbete och en mängd insatser för att uppnå delmålen bland de kulturaktörer som är berörda. Den dialog som finns mellan Kulturrådet och de regionala myndigheterna inom Kultursamverkansmodellen är avgörande för att delmålen ska nås. En mycket viktig framgångsfaktor är också att delmålen är kopplade som kriterier för de statliga bidragen till regional kulturverksamhet, och att Kulturrådet kan hålla inne, eller kräva tillbaka bidragen om delmålen inte efterföljs.

Kulturrådet upplever att det generellt finns ett starkt intresse för och en stark drivkraft att utveckla arbetet med tillgänglighet inom kultursektorn. Kulturrådet vill särskilt peka på att det utöver och jämte arbetet med delmålen, pågår en mängd andra insatser för att kulturlivet ska bli allt mer tillgängligt för personer med funktionsnedsättning. Det handlar till exempel om att personer med någon typ av funktionsnedsättning i allt större utsträckning kan ta plats som verksamma kulturutövare. Det kan också handla om att en mångfald av berättelser och livshistorier gestaltas och därmed synliggörs inom kulturlivet och i samhället. Detta är inte bara positivt, utan också helt nödvändigt för kulturlivets utveckling.

Det är också viktigt att framhålla och uppmärksamma det faktum att aktörerna inom kultursektorn har mycket olika förutsättningar och resurser för att utveckla sina verksamheter. Det styr också, åtminstone delvis, de sätt som de kan tillgängliggöra sina verksamheter på. Detta blir tydligt om man jämför den fria sektorn, som arbetar med en jämförelsevis svag grundfinansiering, med mer resursstarka kulturinstitutioner. Kulturrådet har med anledning av detta pekat på behovet av resursförstärkning till den fria sektorn, både i tidigare rapporter, såväl som i budgetunderlag till regeringen.

INLEDNING

Bakgrund

Regeringens strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken

Regeringen beslutade sommaren 2011 om en strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken i Sverige 2011–2016². Syftet med strategin är att klargöra politikens inriktning med konkreta mål för samhällets insatser och hur målen ska följas upp under de fem åren.

Målen för funktionshinderspolitiken är en samhällsgemenskap som grund, som utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhället och att levnadsvillkoren för flickor och pojkar, män och kvinnor med funktionsnedsättning är jämlika.

Det funktionshinderspolitiska arbetet ska särskilt inriktas på att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för människor med funktionsnedsättning. Det ska förebygga och bekämpa diskriminering av personer med funktionsnedsättning och ge barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

En viktig utgångspunkt i arbetet är de mänskliga rättigheter som slås fast i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som Sverige har ratificerat och därmed åtagit sig att leva upp till.

Uppföljning och utvärdering

En central del av strategin är att målen ska följas upp och att effekten av insatserna ska kunna mätas på ett bättre sätt än tidigare. Genomförandet av funktionshinderspolitiken är också en uppgift för alla samhällsområden, vilket gör funktionshinderspolitiken tvärssektoriell. För att nå framgång krävs att många aktörer på olika nivåer medverkar och samverkar i arbetet. Funktionshindersperspektivet måste därför vara en integrerad del av planering, genomförande och utvärdering av olika insatser.

Myndigheten för delaktighet har i uppdrag att ansvara för uppföljning av strategins mål, insatser och att utveckla ett sammanhållet system för att beskriva och analysera utvecklingen.

Inriktningsmål för prioriterade områden

Som ett led i att förtydliga de övergripande funktionshinderspolitiska målen har regeringen fastställt inriktningsmål inom nio prioriterade områden, där kulturområdet är ett av dem. Ett antal statliga myndigheter har ett särskilt utpekat ansvar, sektorsansvar, inskrivet i sina respektive instruktioner som innebär att de ska vara samlande, stödjande och pådrivande i arbetet för att nå de funktionshinderspolitiska målen. Kulturrådet är en av dessa myndigheter.

² Protokoll vid regeringsammansamträde 2011-06-16 (Socialdepartementet)

Regeringens inriktningsmål m.m. för kulturen inom Kulturrådets ansvarsområde

Inriktningsmål för kulturområdet

För kulturområdet har regeringen fastställt tre inriktningsmål, varav två berör Kulturrådets ansvarsområde:

- Möjligheten för personer med funktionsnedsättning att delta i kulturlivet ska förbättras.
- Funktionshindersperspektivet ska vara integrerat i den ordinarie bidragsgivningen inom kulturområdet.

Insatserna inriktas på följande områden

Regeringen inriktar insatserna på följande områden inom Kulturrådets ansvarsområde:

- Tillgänglighetsperspektivet bör finnas med från början när verksamhet, information och lokaler planeras.
- De tekniska framstegen har fört med sig helt nya möjligheter när det gäller att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Kulturlivets aktörer bör i samverkan använda sig av och vidareutveckla dessa möjligheter.

Mål för Kulturrådet som sektorsansvarig myndighet

Regeringen har beslutat om tre särskilda (del)mål för Kulturrådet som ska uppnås under perioden 2011–2016:

- Samtliga kulturinstitutioner inom teater-, dans-, musik-, litteratur-, biblioteks-, musei- och utställningsområdena som får statsbidrag ska ha en handlingsplan för ökad tillgänglighet senast 2013.
- Samtliga kulturinstitutioner inom teater-, dans-, musik-, litteratur-, biblioteks-, musei- och utställningsområdena som får statsbidrag ska ha åtgärdat enkelt avhjälpbara hinder (bör inte verka i lokaler där enkelt avhjälpbara hinder inte åtgärdats) senast 2016³. Detta gäller även fria grupper m.fl. i den omfattning det kan anses skäligt.
- Samtliga kulturinstitutioner inom teater-, dans-, musik-, litteratur-, biblioteks-, musei- och utställningsområdena som får statsbidrag ska ha webbplatser och e-tjänster som är tillgänglighetsanpassade senast 2016. Detta gäller även fria grupper m.fl. i den omfattning det kan anses skäligt.

Regeringens uppdrag till Kulturrådet⁴

Kulturrådet har i uppdrag att årligen, senast den 15 mars 2012, 2013, 2014 och 2015, redovisa sitt arbete med delmålen i en särskild rapport till regeringen. Den årliga rapporten ska innehålla en redovisning av hur myndigheten har arbetat för att uppnå sina delmål, genomförda insatser och deras resultat och effekter samt en lägesbedömning. Rapporten ska även redovisa de samråd som myndigheten har haft med funktionshindersorganisationerna och andra berörda aktörer i arbetet med att genomföra och följa upp delmålen inom myndighetens verksamhetsområde.

En slutlig resultatredovisning ska lämnas till regeringen senast den 15 mars 2016. Redovisningen ska innehålla en bedömning av effekterna av myndighetens arbete i

³ Enligt plan- och bygglagen ska enkelt avhjälpbara hinder åtgärdas snarast.

⁴ Regeringsbeslut 2011-10-06 Uppdrag om delmål, uppföljning och redovisning inom ramen för En strategi för genomförande av funktionshinderspolicen 2011–2016.

förhållande till myndighetens delmål samt inriktningsmålen för det område inom vilket myndigheten verkar.

I den rapport som lämnades till regeringen våren 2012 rapporterades nollvärden, det vill säga en beskrivning av hur situationen var år 2011, när arbetet i förhållande till uppsatta delmål påbörjades. I denna rapport beskrivs hur läget i förhållande till delmålen har utvecklats under år 2014.

KULTURRÅDETS ARBETE UNDER 2014 FÖR ATT NÅ DE FUNKTIONSHINDERSPOLITISKA MÅLEN

Kulturrådet har som strategiskt ansvarig myndighet inom kulturområdet i uppdrag att stödja, samordna och driva på utvecklingen så att personer med funktionsnedsättning blir fullt delaktiga i kulturlivet.

Kulturrådets genomförda insatser 2014

Kulturrådets insatser följer den handlingsplan som har upprättats för åren 2011–2016⁵.

Informationsinsatser

Kulturrådet genomför löpande informationsinsatser om de målsättningar som gäller för att göra kulturlivet mer tillgängligt. Det sker via myndighetens befintliga kommunikationskanaler: hemsida, sociala medier, nyhetsbrev och trycksaker, liksom vid konferenser, seminarier och andra möten. Kulturrådet har på ett flertal sätt informerat om sina delmål och om tillgänglighet inom kulturområdet under 2014. Till exempel har intervjuer med, eller artiklar om aktörer som arbetar inkluderande och aktivt med tillgänglighetsfrågor lagts ut på Kulturrådets hemsida, eller i sociala medier.

Kulturrådet har informerat om sina delmål vid såväl regionala, länsöverskridande som nationella konferenser, som exempelvis vid regionala kulturkonferenser i respektive Sörmland och Värmland, samt vid nationella möten och konferenser som Riksantikvarieämbetets och Riksförbundets Sveriges museers vårmöte i Umeå, Almedalsveckan på Gotland och de Mänskliga rättighetsdagarna i Umeå. Kulturrådet har också bjudits in att prata vid ett seminarium som Allmänna Arvsfonden anordnade i Stockholm och har medverkat vid ett flertal andra mindre seminarier runt om i landet. Vid nämnda konferenser och seminarier har både kulturaktörer, liksom tjänstemän, politiker och civilsamhälle kunnat nås av information om delmålen.

Kulturrådet har kontaktat Sveriges Kommuner och Landsting för att undersöka eventuell gemensam spridning av information till kommunerna. SKL har skickat ut ett cirkulär till kommunerna om Kulturrådets delmål om enkelt avhjälpna hinder.

Kulturrådet deltog även vid en öppen utfrågning i riksdagen våren 2014, i samband med att rapporten *För med och av – en uppföljning av tillgängligheten inom kulturen* (2013/14: RFR14) publicerades. Rapporten hade tagits fram av riksdagens forsknings- och utvärderingssekretariat på uppdrag av kulturutskottet. I rapporten uppmärksammades Kulturrådets arbete, liksom de krav som ställs inom ramen för Kultursamverkansmodellen, på ett positivt sätt.

⁵ http://www.kulturradet.se/Documents/Verksamhet/Tillganglighet/mal_handlingsplan.pdf

Kultursamverkansmodellen

Inom kultursamverkansmodellen är Kulturrådets tre delmål kriterier för de beslut som Kulturrådets styrelse tar om statsbidrag för regional kulturverksamhet. I besluten anges även att regionerna ska beskriva arbetet med att förverkliga de funktionshinderspolitiska målsättningarna i sina kulturplaner. Samtliga 20 län som från och med 2013 ingår i kultursamverkansmodellen förväntas därmed följa delmålen och återrapportera måluppfyllelsen till Kulturrådet. Stockholm är det enda län som inte ingår i modellen, men Kulturrådet tillämpar samma kriterier på de bidrag som avser kulturaktörer i Stockholm.

Det funktionshinderspolitiska perspektivet och delmålen kommuniceras löpande med samtliga regioner/landsting som är med i modellen. Möten genomförs två gånger per år. Landstingen och regionerna lämnar också in sina kulturplaner och eventuella revideringar till Kulturrådet inför beslut om de statliga medlen. Vid uppföljning av reviderade kulturplaner, liksom nya kulturplaner, granskar Kulturrådet tillgänglighetsperspektivet och begär vid behov kompletteringar eller förtydliganden.

Kulturrådets samråd med nationella funktionshindersorganisationer

Kulturrådet har under 2014 haft två samråd med de nationella funktionshindersorganisationerna. DHR, Lika Unika, Nätverket unga för tillgänglighet och Handikappförbunden har platser i samrådet. Bägge samråd är genomförda i samverkan med Riksantikvarieämbetet. Samrådsförfarandet är viktigt för att föra in synpunkter från funktionshinderrörelsen och öka kompetensen i myndighetsarbetet. Det är också viktigt för ömsesidigt kunskapsutbyte.

Bidragsmedel

Kulturrådet har bland annat i uppdrag att integrera ett funktionshinderperspektiv i hela sin verksamhet. I Kulturrådets bidragsgivning ska därför perspektiv som till exempel tillgänglighet, jämställdhet, mångfald och barn och unga vara viktiga bedömningsgrunder inför beslut. I bidragen krävs att de sökande både anger hur de har tänkt arbeta med tillgänglighet, liksom att de återrapporterar detta arbete.

Att funktionshinderperspektivet är integrerat i Kulturrådets bidragsgivning innebär också att det inte finns särskilt avsatta medel att söka enbart för särskilda ”tillgänglighetsåtgärder”. I Kulturrådets ordinarie bidragsgivning ingår bland annat verksamhetsmedel till integrerade ensembler inom scenkonstområdet, det vill säga som omfattar personer med eller utan funktionsnedsättning. I bidragsgivningen ingår även medel till projekt som har anknytning till andra former av tillgänglighetsarbete.

Ett exempel på bidrag som Kulturrådet fördelar är Skapande skola. Det är medel som skolhuvudmän kan söka för att barn och ungdomar ska få uppleva och vara medskapande i professionell kultur på skoltid. Den återrapportering som finns tillgänglig år 2014 är att närmare 651 000 barn och elever har deltagit i Skapande Skola-insatser under 2013. Antalet särskoleelever som omfattats av Skapande Skola-insatser skiljer sig marginellt från året dessförinnan och ligger fortsatt på omkring 5000. I bidragsgivningen tar Kulturrådet hänsyn till om ansökan avser insatser riktade till elever i behov av särskilt stöd, eftersom insatserna till exempel kan kräva särskilda resurser.

Elever med funktionsnedsättningar kan ibland behöva taxitransport i stället för kommunala färdmedel, och elevgrupperna behöver vara små.

Utbildning och stöd

Kulturrådet genomförde under november 2014 en endagsutbildning för kulturansvariga vid regioner och landsting. Syftet var att landsting och regioner ska få stöd i och känna ett ägarskap och ansvar för delmålens genomförande. Kursen gav fördjupad information om vad enkelt avhjälpna hinder och tillgänglig webb innebär och genomfördes i samverkan med Myndigheten för delaktighet. Webbintervjuer som gjorde i samband med utbildningsdagen har lagts ut på Kulturrådets hemsida.

Kulturrådet har även hjälpt till att pilottesta det självvärderingsverktyg för tillgänglig webb som Myndigheten för delaktighet har tagit fram. Med utgångspunkt från detta självvärderingsverktyg har Kulturrådet även tagit fram ett anpassat informationsmaterial om tillgänglig webb till kultursektorns aktörer. Denna information finns på Kulturrådets hemsida⁶ och har distribuerats och marknadsförts via nyhetsbrev och andra media.

Samverkan

Samverkan är nödvändig för tillgänglighetsarbetet och sker på myndighetsnivå bland annat med Myndigheten för delaktighet, som har till uppgift att vara ett resurstöd till de strategiskt ansvariga myndigheterna, liksom med Riksantikvarieämbetet som är strategisk myndighet inom kulturmiljöområdet. Med Riksantikvarieämbetet genomförs bland annat samråd med den nationella funktionshindersrörelsen.

⁶ <http://www.kulturradet.se/sv/Tillgangligt-kulturliv/Battre-tillganglighet-pa-webbplatsen/>.

ENKÄTUNDERSÖKNING ÅR 2014

Kulturrådet har precis som vid tidigare års rapporter använt en webbaserad enkätundersökning som underlag till rapporten. Genom de återkommande undersökningarna mäts måluppfyllelsen av Kulturrådets tre delmål. En nollvärdesmätning genomfördes vid början av strategiperioden.

Nytt för denna rapport är att den baserar sig på två utskickade webbenkäter (se enkätunderlaget i bilagorna 1 och 2). Nedanför beskrivs urval, metod och svarsresultat.

Enkätundersökning

Metod

En enkät har riktats till kulturaktörer som antingen får bidrag direkt från Kulturrådet, eller via regioner och landsting som tagit över fördelningen av statliga bidrag inom ramen för kultursamverkansmodellen. De statliga kulturinstitutionerna som styrs, följs upp och finansieras direkt av regeringen ingår inte i undersökningen.

Totalt har det sänts ut webbenkäter till 520 olika verksamheter inom regionala och kommunala kulturinstitutioner, fria grupper och andra aktörer inom teater-, dans-, musik-, musei- och utställningsområdena som får statsbidrag. 366 respondenter har besvarat enkäten fullständigt, vilket ger en total svarsfrekvens på cirka 70 procent. Mottagarna av enkäten är såväl större scenkonst- eller kulturarvsinstitutioner med offentliga uppdrag och egna publika lokaler, som mindre aktörer inom det fria kulturlivet, bland annat fria grupper eller arrangörer utan egna publika lokaler. Härutöver har exempelvis även olika typer av främjande verksamheter ingått, till exempel konsulentverksamhet inom olika konstområden.

I webbenkäten får de svarande själva definiera vilken verksamhetskategori de tillhör: fri grupp, kommunal eller regional kulturinstitution, arrangör, eller övrigt. I några fall har Kulturrådet flyttat aktörer mellan kategorierna kulturinstitution till övrigt, utifrån om Kulturrådet bedömt att de är en kulturinstitution som omfattas av delmålen eller ej. Trots detta kan vissa felmarginaler finnas gällande verksamhetskategorierna, givet den manuella hanteringen.

Bland de totalt 366 respondenterna som redovisas i denna enkätundersökning ser fördelningen av verksamhetstyper ut på följande sätt:

- fria grupper 28 procent
- regionala kulturinstitutioner 17 procent
- kommunala kulturinstitutioner 4 procent
- arrangörer 15 procent
- övrigt (bl.a. kollektivverkstäder, intresseorganisationer, producenter inom samtidskonst, främjandeverksamhet/konsulenter) 36 procent.

I tabell 1 här nedanför redovisas svarsfrekvens per verksamhetskategori.

Tabell 1. Svarsfrekvens per verksamhetskategori konst- och kulturenkät

Verksamhetskategori	Antal utskick	Antal svar	Svarsfrekvens
Fri grupp	160	104	65 %
Regional	66	61	92 %
Kommunal	19	15	79 %
Arrangör	87	55	63 %
Övrig	188	131	70 %
Totalt	520	366	70 %

Biblioteksverksamhet

En separat webbenkät har skickats till kommunernas folkbiblioteksverksamhet. Totalt har 290 enkäter skickats ut och 200 kompletta svar har inkommit. Det innebär att 69 procent av folkbiblioteken har besvarat enkäten. Kulturrådet bedömer att svarsfrekvenserna för bägge enkäter är mycket goda.

En mindre undersökning har även gjorts av hur länsbiblioteksverksamheterna arbetar främjande gentemot folkbiblioteken i sina län. 17 av 20 länsbiblioteksverksamheter har besvarat frågor som rör deras tillgänglighetsarbete. Svaren från folkbibliotek och regionala biblioteksverksamheter beskrivs under respektive delmål.

Delmål 1. Handlingsplaner

Samtliga kulturinstitutioner inom teater-, dans-, musik-, litteratur-, biblioteks-, musei- och utställningsområdena som får statsbidrag ska ha en handlingsplan för ökad tillgänglighet senast 2013.

Kulturrådet avrapporterade i samband med 2014 års rapport det delmål som avser att kulturinstitutioner som erhåller statligt stöd ska ta fram handlingsplaner för tillgänglighet. Då hade Kulturrådet fått bekräftat från landsting och regioner att alla kulturinstitutioner som de hade fördelat statliga medel till, också hade tagit fram handlingsplaner. Kulturrådet har, trots att delmålet är formellt avrapporterat, valt att fortsätta följa utvecklingen.

Delmålet om handlingsplan för ökad tillgänglighet har följts upp specifikt för kulturinstitutioner som får statligt stöd inom kultursamverkansmodellen eller medel direkt från Kulturrådet. I webbenkäten efterfrågades både om handlingsplan finns, och i så fall vilket arbete som skett i anslutning till handlingsplanens genomförande.

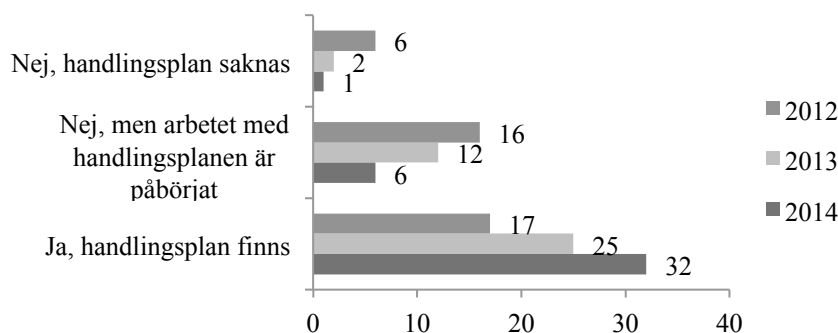
I enkätsvaren som är underlag till årets rapport svarar majoriteten av de svarande kulturinstitutionerna att de har handlingsplaner. Det framkommer samtidigt att ett antal av de kulturinstitutioner som bör ha en handlingsplan, anger att de inte har det. Sådana svar innebär att Kulturrådet tar direkta kontakter med de berörda regionala myndigheterna som tar emot och fördelar de statliga medlen för regional kulturverksamhet för att hantera frågan, eller med respektive kulturinstitution. Kulturrådet har möjlighet att återkräva, eller hålla inne bidrag om det skulle visa sig att delmålen inte uppfylls av de verksamheter som berörs av dem.

I enkäten har frågan om handlingsplan inte bara ställts till kulturinstitutionerna, utan till samtliga respondenter. Det innebär att exempelvis även konsulentverksamheter inom olika konstområden, kollektiva verkstäder, arkivverksamheter, fria grupper, arrangörer och andra kulturaktörer har kunnat svara på denna fråga. Detta görs för att också fånga upp hur andra verksamheter än kulturinstitutionerna arbetar med frågorna. I enkäten beskrivs samtidigt att ”delmålet endast omfattar kulturinstitutioner”, men att arbetet med att ”upprätta en handlingsplan kan vara till hjälp för alla kulturverksamheter som vill arbeta inkluderande och nå ökad tillgänglighet” (se bilaga 1, Enkätunderlag).

Bland de som anger att de är en fri grupp eller motsvarande anger 18 procent att de har en handlingsplan och 32 procent att de påbörjat arbetet med en handlingsplan. I gruppen övriga är det cirka 42 procent som svarar att de har handlingsplan och 28 procent som håller på att ta fram en handlingsplan. Den verksamhetstyp som i minst utsträckning svarar att de har handlingsplaner för tillgänglighet är de som anger att de är arrangörer. I denna grupp är det 16 procent som anger att de har en handlingsplan och 24 procent anger att de påbörjat arbetet med en handlingsplan.

Urvalet till enkäten har delvis förändrats mellan åren, vilket innebär att några respondenter årligen faller bort och att nya tillkommer. Kopplat till frågan om handlingsplan är det 39 kulturinstitutioner som har besvarat frågan för såväl 2012, 2013 och 2014 års verksamhet. I figur 1 nedan visas en tidsserie, för den utveckling som skett vid just dessa kulturinstitutioner utifrån de svar de har gett i enkäten. Där kan man också tydligt se att det finns en utveckling mot fler handlingsplaner.

Figur 1. Antal som anger att det finns handlingsplan för att öka tillgängligheten (tidsserie)

Kulturrådets tidigare uppföljningar och rapporter har tydligt kunnat visa att de som anger att de har tagit fram en handlingsplan för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning, i högre utsträckning än andra svarande också anger att de har arbetat med insatser för att tillgängliggöra sin verksamhet.

I webbenkäten ställdes dels en fråga vad slags insatser för tillgänglighet aktörerna hade arbetat med (fråga 6) och dels en fråga som avsåg vad de särskilt arbetat med utifrån deras handlingsplan (fråga 9).

Fråga 6. Har ni under året arbetat med någon av följande insatser för att tillgängliggöra er verksamhet, repertoar, eller utbud för personer med funktionsnedsättning?

I denna fråga fick de svarande kategorisera sina svar utifrån om de arbetat med utbildning, rekrytering, information, samarbete, riktad verksamhet, eller eventuellt ge exempel på annan verksamhet.

Tabell 2. Insatser för att tillgängliggöra verksamhet, repertoar, eller utbud för personer med funktionsnedsättning

	Total	Fri grupp	Regional kulturinstitution	Kommunal kulturinstitution	Arrangör	Övrigt
Utbildning	23 %	14 %	44 %	27 %	9 %	25 %
Rekrytering	8 %	7 %	12 %	20 %	2 %	9 %
Information	38 %	31 %	54 %	27 %	20 %	45 %
Samarbete	39 %	32 %	57 %	53 %	24 %	42 %
Riktad verksamhet	25 %	20 %	49 %	33 %	13 %	21 %
På annat sätt:	28 %	28 %	31 %	67 %	20 %	25 %
Nej	29 %	37 %	12 %	13 %	51 %	23 %
Svarande	364	104	61	15	55	129

Bland de totalt 76 kommunala och regionala kulturinstitutioner som svarade på denna fråga angav 31 kulturinstitutioner att de har arbetat med utbildning. I de öppna svaren angavs exempelvis personalutbildningar, föreläsningar eller kortare kurser om tillgänglighetsfrågor. Tio kulturinstitutioner angav att de har arbetat med rekrytering och i de öppna svaren framgår det i några fall tydligt att de också har rekryterat personer med någon typ av funktionsnedsättning till sin organisation.

37 kulturinstitutioner anger att de har arbetat med informationsarbete under året. I detta ingår såväl förbättrad skyltning, information och material på webben, utveckling av utställningstexter, information särskilt till personer med funktionsnedsättning, eller till arrangörer. 43 av kulturinstitutionerna anger att de deltagit i samarbeten om tillgänglighet under 2014. Som samverkanspartners anger de till exempel kommun och landsting, lokala och regionala funktionshindersorganisationer, föreningar, dagcenters, särskolor, äldrevård, kulturskolor, eller brukarråd.

Det är cirka 35 kulturinstitutioner som anger att de har arbetat med riktad verksamhet. Här nämns visningar och föreställningar till grupper med olika funktionsnedsättningar, projekt för barn med neuropsykiatrisk diagnos eller autism, eller projekt särskilt riktade till personer med demens. Det anges också att man arbetat med syntolkning, taktila inslag och teckenspråkstolkning kopplat till sina föreställningar eller utställningar. Bland övrigt som omnämns finns bland annat ombyggnationer, eller policyutveckling i verksamheterna.

Fråga 9. Av arbete som pekas ut i er handlingsplan, vad har ni främst arbetat med under året?

I denna fråga har respondenterna kunnat svara helt fritt, utan kategorier. De allra flesta kulturinstitutioner har beskrivit att ett flertal olika insatser har skett parallellt under året. Av de totalt 60 svarande kulturinstitutionerna på denna fråga framgår att hälften, ett 30-tal kulturinstitutioner, har arbetat med inventering av och åtgärdande av enkelt avhjälpna hinder. Enkelt avhjälpna hinder rör alltså den fysiska tillgängligheten och orienteringsbarheten i en publik miljö. Några nämner också större ombyggnationer och tillgänglighetsåtgärder i sina lokaler, liksom att de har arbetat med utåtriktat informationsarbete och haft kontakter till, eller samarbeten med, funktionshinderorganisationer.

Ett tiotal institutioner har också arbetat med att förbättra hemsidor för att de ska bli allt mer tillgängliga i enlighet med internationell standard. Här anges till exempel arbete med förbättrad layout, text, information och annat. Ett flertal kulturinstitutioner beskriver att de har arbetat med att tillgängliggöra sin programverksamhet eller utställningar genom textning, syn- eller teckentolkning, audioguider, särskilda eller riktade visningar. Arbete med att normkritiskt granska repertoarval omnämns också.

Här nedanför ges exempel på kommentarer från några av kulturinstitutionerna:

”Enkelt avhjälpna hinder/ombyggnad. Utbildning inom tillgänglighet och jämlikhet. Projekt för barn med neuropsykiatriska diagnoser. Förberedelser för tillgänglig webb.

Projekt för att förbättra digitalisering och tillgängliggörande av samlingar.”
(Länsmuseet Gävleborg)

”Kontrastmarkeringar, markåtgärder, Uppdaterat broschyr om tillgänglighet samt hemsidan. Nya skyltar med kontrastfärger. Nya ramper på vissa ställen. Kortare historievandringar, flera sittplatser. Fortbildning för aktörer. Flera värddar vid större arrangemang. En antikvarie deltar i Focusutbildning. Utökat brukarrådsgruppen med en person som företräder "dolda handikapp".” (Jamtli)

”Vi har uppdaterat informationen i den regionala tillgänglighetsdatabasen. Förbättrat våra foajéer ur tillgänglighetsperspektiv. Vi arbetar med att anpassa språket till mera lättläst, både internt och externt, t ex på vår hemsida. Vi förfinar de kommunavtal vi numera arbetar efter, för att bättre nå ut till samtliga barn. Inför repertoarval arbetar vi normkritiskt.” (Regionteater Väst)

”Genomförande och förberedelser av mer komplicerade anpassningar av teaterhuset. T.ex. förbättring/utveckling av kontrastmarkeringar, ny hiss för publik som använder rullstol, förlängning av ledstänger. Anpassa inre delen av teaterhuset i samband med ombyggnationer. Lutning i entrén mot hiss. Omklädningsrum osv.” (Göteborgs stadsteater)

Andra verksamhetstyper som svarat på enkäten har också kunnat svara på denna fråga. Bland de fria grupperna och konstnärskollektiven som kommenterat frågan anges bland annat följande exempel:

”med interaktiv koreografi för, med och av grupper med funktionsvariabler. I nära samarbete och samproduktion med c.off, och dess projekt Kroppsfunktion”

”Innehåll, där vår målgrupp också medverkat/medverkar på olika sätt i skapandet av föreställningarna, i information och i bemötande när de kommer till oss eller vi till dem.”

”Att arbeta med app- projektet time of no time som ska bli ett samarbete med Sveriges blindas förening.”

”Möjlighet till deltagande i föreställningen, Kommunikation och språk samt att lokalerna är anpassade.”

”Öka tillgängligheten rent fysiskt till lokalen, lösa problem med trappor etc. Gå igenom vilka problem som kan lösas av personal på plats och vad som kräver nya inköp för att öka tillgängligheten.”

Av de som valt att beteckna sig som arrangörer, besvaras frågan med exempel på bland annat följande aktiviteter:

”Skaffa en ny ramp för rullstolar”

”Anpassad hemsida. Bättre anpassad entré. uppsökande verksamhet”

”Undersöka installation av trapphiss, finns redan en annan hiss för rullstol men vi vill komplettera med en till så det blir mer funktionellt.”

”Vi tänker ständigt på att vi hyr in oss på lättillgängliga lokaler som alla har lätt att besöka. Kulturarrangemang och vi håller på att arbeta fram ett nytt webbaserat program.”

”Teckenspråkstolkning”

”planering av anpassning av vår hemsida – bl. a. lättläst, uppläsning”.

Handlingsplaner - folkbibliotek

Kulturrådet har vid denna uppföljning för första gången även skickat ut en separat webbenkätundersökning direkt till folkbiblioteksverksamheter i samtliga kommuner. I enkäten hade frågan om handlingsplan förtydligats med att det inom biblioteksområdet kan motsvaras av en verksamhetsplan för att uppnå målen i biblioteksplanen. Resultatet redovisas nedan.

Fråga 3. Har ni en handlingsplan för arbetet med att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning?

Av totalt 200 svarande folkbibliotek är det 75 av dessa, eller 38 procent, som anger att samtliga biblioteksenheter i kommunen har en handlingsplan för tillgänglighet. 60 av de svarande, eller 30 procent, anger att handlingsplaner har påbörjats. Av de öppna svaren framgår att det sistnämnda kan betyda att vissa bibliotek i kommunen har handlingsplaner och andra inte. Resterande 65 svarande, eller 33 procent, anger att en handlingsplan saknas.

Tabell 3. Andel svarande med handlingsplan

	Procent	Antal
Ja, handlingsplan finns för alla biblioteksenheter	38 %	75
Nej, men arbetet med handlingsplanen är påbörjat	30 %	60
Nej, handlingsplan saknas	33 %	65
	Svarande	200

Bland de 77 öppna svar som lämnats anges bland annat att det finns äldre planer som behöver uppdateras. Ett flertal hänvisar till att kommunen, eller ansvarig förvaltning, har ett övergripande handikappolitiskt program, eller att tillgänglighet pekas ut i biblioteksplanen. Nedan ges några exempel på kommentarer från de svarande folkbiblioteken:

”Arbete pågår med handlingsplan kring tillgänglighet, både som en särskild plan och som en del av biblioteksplanen. Tillgänglighet finns redan nu med som en punkt vår verksamhetsplan.”

”Vi har ingen skriven plan men diskuterar ständigt dessa frågor i vårt arbete.”

”Det finns uttryckt i biblioteksplanen att funktionshindrade är en prioriterad grupp. Vi arbetar både med den fysiska miljön, exempelvis ökat belysningen, köpt bord anpassade för rullstolar och taktil linje i golvet. Utöver det har vi uppsökande verksamhet och egna program ex talbokscirkel.”

”Planen togs i ansvarig nämnd 2006”

”Hänvisar till biblioteksplan för 2015-2016 som beslutas i dec. 2014”

”Inom förvaltningen finns en handlingsplan för tillgänglighetsanpassningar. Denna handlingsplan följs upp årligen tillsammans med handikappsamordnaren i kommunen.”

Fråga 4. Har följande inventerats i samband med upprättandet av er handlingsplan?

Av de 135 svarande på frågan om vad som har inventerats i samband med att handlingsplaner för tillgänglighet har tagits fram, så anger en majoritet att de publika lokalerna har inventerats. I lägre utsträckning anges att övriga lokaler, informations- och kommunikationsverksamhet, liksom verksamhetsinnehåll har inventerats.

Tabell 4. Vad som inventerats i samband med handlingsplan för tillgänglighet

	Ja	Till viss del	Nej	Svarande
Information/kommunikationsverksamheten har inventerats ur ett tillgänglighetsperspektiv	42 %	46 %	13 %	135
De publika delarna av lokalerna har inventerats	82 %	16 %	2 %	135
Övriga delar av lokalerna har inventerats	54 %	34 %	12 %	135
Verksamhetsinnehållet har inventerats ur ett tillgänglighetsperspektiv	42 %	46 %	13 %	135
Organisationen har inventerats ur ett tillgänglighetsperspektiv	31 %	39 %	30 %	135

I de öppna svaren framgår att några svarande undrar över om frågeställningarna avser kommunen som helhet, eller enbart biblioteksorganisationen. Denna fundering påminner om vissa svar i fråga tre ovan, det vill säga att svarande angav att det finns en handlingsplan, eller ett program för ökad tillgänglighet som är övergripande för hela kommunen.

Fråga 5. Är handlingsplanen kopplad till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning?

Tabell 5. Andel som anger att handlingsplanen är kopplad till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

	Procent	Antal
Ja	27 %	37
Delvis	17 %	23
Nej	28 %	38
Vet ej	27 %	37
Svarande		135

På denna fråga är det cirka 27 procent, eller 37 av totalt 135 svarande som anger att handlingsplanen är kopplad till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Ytterligare 23 svarande eller 17 procent anger att handlingsplanen är delvis kopplad till FN-konventionen. Övriga svarar nej eller vet inte om så är fallet.

I de öppna svaren finns det ett antal som skriver det inte finns någon formell, eller uttalad koppling i planen, andra förklarar att deras handlingsplaner kom till före det att konventionen ratificerades av Sverige, och att det är därför den inte omnämns. Några

beskriver att den kommunala verksamheten har skyldighet att arbeta utifrån FN-konventionen och hänvisar till detta.

Handlingsplaner och arbete för ökad tillgänglighet vid regionala biblioteksverksamheter

Kulturrådet har genom ett enklare frågeformulär också låtit de regionala biblioteksverksamheterna svara på frågor om deras arbete med tillgänglighet. Frågorna avsåg dels om de hade arbetat med tillgänglighetsfrågor inom sin verksamhet under 2014 och dels om de har en långsiktig plan för hur deras arbete med tillgänglighet ska bedrivas. De fick också svara på om de under 2014 arbetat med att främja tillgänglighetsarbetet vid folkbiblioteken i länet eller regionen, och ge exempel på vad de i så fall arbetat med. Några regionala biblioteksverksamheter svarade på den mer omfattande webbenkät som återfinns i bilaga 1. Deras svar har separerats från de övriga enkätsvaren och redovisas samlat här.

Totalt har 17 av 20 regionala biblioteksverksamheter svarat på Kulturrådets frågor. De svarande regionala biblioteksverksamheterna är Blekinge-Kronoberg, Dalarna, Gotland, Gävleborg, Halland, Jämtland-Härjedalen, Jönköping, Kalmar, Norrbotten, Skåne, Stockholm, Värmland, Västerbotten, Västernorrland, Västmanland, Örebro, Östergötland.

Samtliga svarande regionala biblioteksverksamheter anger att de har arbetat med tillgänglighetsfrågor under 2014 och att de har arbetat stödjande gentemot folkbiblioteken i dessa frågor. Majoriteten av de svarande anger också att de har en långsiktig plan för hur deras arbete med tillgänglighet ska bedrivas. Vissa hänvisar till att perspektivet finns i den regionala biblioteksplanen, andra hänvisar till ansvarig nämnds plan för tillgänglighet, eller till egna verksamhetsplaner och handlingsplaner. Bland de insatser som de regionala biblioteksverksamheterna anger att de har genomfört är kompetensutvecklingsinsatser vanliga.

Här nedanför redovisas några exempel på vad de regionala biblioteksverksamheterna har gjort för att främja tillgänglighetsarbetet vid folkbiblioteken. Exempelen återges i något nedkortad form.

Västerbotten

Föreläsningar och genomgångar om talböcker och egen nedladdning. Stöd till biblioteken under dyslexiveckan. Visat Legimus-appen på olika bibliotek i länet för totalt ca 200 personer.

Västernorrland

Nätverksträffar kring tillgänglighetsfrågor. Gemensam broschyr om anpassade medier för länets bibliotek.

Kalmar

Kompetensutveckling.

Gotland

Inköp av Daisy-spelare och förstoringsglas med lampor. Arrangerat möten mellan Synskadades förening och bibliotek. Finansierat inläsning av en talbok.

Dalarna

Kompetensutvecklingsprojektet ”KUB”, för bibliotekspersonal med Gävleborg, Uppsala län och Värmland.

Gävleborg

Kompetensutvecklingsprojektet, ”KUB”, för bibliotekspersonal tillsammans med Dalarna, Uppsala län och Värmland. Marknadsföring av Äppelhyllor med medier för barn och unga med funktionsnedsättning.

Västmanland

Den regionala biblioteksverksamheten har varit sammankallande för länets nätverk för tillgänglighetsfrågor på biblioteken. Kulturutvecklare inom biblioteksverksamheten har arbetat i den nationella tillgänglighetsgruppen för de regionala biblioteksverksamheterna. Tillsammans med Sörmland och Örebro län arrangerades en fortbildningsdag för bibliotek med tema bemötande av personer med osynliga funktionsnedsättningar. I Västmanland deltog fyra bibliotek i den nationella Medborgar- och Dyslexiveckan hösten 2014.

Norrbottnen

En strategi för litteratur och läsfrämjandearbete 2014-2016 har tagits fram i länet av folkbiblioteken tillsammans med länsbiblioteket. Länsbiblioteket har verkat för att tillgänglighetsaspekten inkluderas vid läsfrämjandearbetet bland annat genom att föra dialog om metoder och arbetssätt. På webbplatsen Polarbibblo.se har under året talsyntes utprovats och implementerats för skrivaktiviteter på webbplatsen så att de barn som skapar texter ska kunna få dem upplästa under arbetets gång. Polarbibblo har marknadsfört gentemot målgruppen föräldrar med dyslexi. Tillgänglighetsguider över fysiska bibliotek har påbörjats.

Jönköping

Medlemskap i Svenska Daisykonsortiet. Kompetensutveckling i form av föreläsning/kollegiala samtal som lyft tillgänglighet via lokaler och bemötande.

Värmland

Kompetenshöjande insatser i form av föreläsningar och processer har utförts under året där bibliotekspersonalen ska ha fått utökad kompetens för att nå och ge service till alla invånare oberoende av funktionsnedsättningar. Workshop om bemötande och tillgänglighet på bibliotek har anordnats. Inför workshopen har deltagarna läst ”Hur gör jag - en utmanande 7-stegskur för medvetet bemötande på bibliotek”. Ett antal workshoppar med dramapedagoger har också anordnats för bibliotekspersonalen i länet.

Halland

Samordnat Get-on-line week. En lättläst-dag tillsammans med MTM. Fört in ämnet i folkbibliotekens och regionbibliotekets gemensamma kompetensutvecklingsplan. Skapat och säkerställt språkväskorna. Lagt egna arrangemang på platser som uppfyller krav på tillgänglighet (Halländsk bokmessa t ex). Deltagit i framtagnandet i

Kulturförvaltningens handlingsplan. Deltagit i Kärnhusgruppen, som är MTM:s referensgrupp för arbete med alternativa medier (Äppelhyllan). Inom projektet ”Shaun Tan” riktades särskilda insatser till särskoleelever.

Blekinge – Kronoberg

Två utbildningsdagar om bemötande och en dag för kommunala arbetsgrupper och läsombud inom lättläst genomfördes.

Skåne

Under 2014 har tillgänglighetsarbetet gentemot folkbiblioteken i Skåne handlat om strategiskt arbete att bevaka och belysa tillgänglighetsfrågor i sammanhang med relevans för utvecklingsarbetet på folkbiblioteken i Skåne. Den regionala biblioteksverksamheten inom Kultur Skåne har inte genomfört specifika insatser just kring tillgänglighet för personer med funktionshinder, men erbjudit fortsatt stöd till biblioteken i länet kring tillgänglighet till exempel rådgivning och konsultation när det gäller tillgängliga medier och egen nedladdning. Planering och förberedelser för fler insatser kring tillgänglighetsfrågor 2015 och framöver.

Jämtland

Kurs i att anpassa surfplatta/smartphone för att tillgängliggöra bibliotekens utbud för läsare med olika funktionsnedsättningar. Satsning på nedladdning av talböcker på skolbiblioteken: möte och utbildningsdag med bland annat medverkan av MTM. Utbildningsdag kring neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (bemötande).

Stockholm

Utbildning och information för bibliotekspersonal, liksom samarbete med verksamheter, organisationer och föreningar.

Örebro

Seminarium om tillgänglighet för biblioteksanställda i länet och arbete med nätverk för biblioteksanställda i länet som arbetar med tillgänglighetsfrågor på biblioteken.

Östergötland

Gemensam lättläst-vecka. Dyslexivecka. Get Online Week. Internat för personal (regionbiblioteket plus 14 kommunbibliotek) som jobbar med barnfrågor och tillgänglighetsfrågor där de påbörjade gemensamma strategier för tillgänglighetsarbetet och tillgänglighetsplaner inför 2016.

Sammanfattning

Som framgår av beskrivningarna ovan så har de regionala biblioteksverksamheterna genomfört insatser gentemot folkbiblioteken på flera olika plan. De har arbetat såväl strategiskt som praktiskt och genomfört utvecklingsarbeten av olika slag, även genom länsöverskridande samarbeten.

En av de svarande länsbiblioteksverksamheterna uttrycker behovet av fortsatta insatser gentemot folkbiblioteken på detta sätt:

”Det finns fortfarande mycket att arbeta med vid biblioteken, för många är det inte självklart med ett dagligt och systematiskt arbete gentemot dessa målgrupper. Den regionala nivån har, anser jag, ett viktigt uppdrag, att genom dialog med folkbiblioteken ständigt lyfta fram och påtala de behov som finns i samhället men som inte alltid hörs. En sammantagen upplevelse är dock att bibliotekssamverkan i länet genom samarbeten och gemensamma satsningar kan bidra till att förbättra för personer med funktionsnedsättning.”

Analys och bedömning – Delmål 1

Kulturrådet avrapporterade i början av 2014 det första delmålet om handlingsplaner. Samtliga landsting och regioner inom kultursamverkansmodellen hade då intygat att de kulturinstitutioner som de fördelade statligt stöd till inom modellen hade tagit fram handlingsplaner. Detsamma gällde de kulturinstitutioner som får stöd direkt från Kulturrådet. Kulturrådet har dock fortsatt att följa delmålet och frågar dessutom vilket arbete som skett i anslutning till befintlig handlingsplan. De insatser som kulturinstitutionerna anger att de har arbetat med under 2014 har i stor utsträckning inriktats på att inventera och förbättra tillgänglighet i publika lokaler och miljöer, liksom webbsidors tillgänglighet. Men det anges dessutom att en mängd andra insatser, som till exempel samverkan med andra aktörer, internutbildningar, riktade aktiviteter och insatser gentemot både barn, vuxna och äldre med olika typer av funktionsnedsättningar, pågår parallellt. Detta är positivt och visar att det finns ett engagemang och brett pågående arbete för att utveckla frågorna ute i verksamheterna.

Bland olika typer av kulturaktörer så har bland annat arrangörer ett stort ansvar att arbeta med ökad tillgänglighet. Om man ser på hur denna grupp har svarat så anger de i mindre utsträckning än andra verksamhetstyper att de har handlingsplaner för ökad tillgänglighet. De har också i mindre utsträckning än andra arbetat med någon typ av insats för att förbättra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Det kan delvis förklaras med att de arrangörer som ingår i enkäten i hög grad är ideella. Kulturrådet bör i högre grad fokusera på att förbättra informationen om och insatser för tillgänglighet i samband med de bidrag som myndigheten beviljar till olika typer av arrangörer och lokalhållare.

Folkbibliotekens svar om handlingsplaner ger en indikation på att det ser ganska olika ut vid såväl kommuner som vid bibliotek. Vissa bibliotek anger att biblioteken har egna handlingsplaner avpassad för den egna verksamheten, medan andra beskriver att de omfattas av en övergripande plan för hela kommunen. Vissa hänvisar till att tillgänglighetsperspektivet finns genom den kommunala biblioteksplanen. De som anger att alla biblioteksenheter i kommunen har handlingsplaner uppgår endast till 38 procent, vilket kan tyckas lite med tanke på hur tydligt bibliotekslagen pekar ut att personer med funktionsnedsättning är en särskilt prioriterad grupp att arbeta med och att det ska finnas biblioteksplaner.

Här kan man också reflektera över att Kulturrådet i samverkan med de regionala biblioteksverksamheterna redan i den förra strategiperioden (före 2010) gjorde ett omfattande arbete för att kulturinstitutioner, inklusive biblioteken, skulle utarbeta handlingsplaner för ökad tillgänglighet, liksom på andra sätt bli mer tillgängliga.

Kulturrådets undersökning visar att samtliga regionala biblioteksverksamheter som svarat på frågor om sitt tillgänglighetsarbete anger att de har arbetat stödjande gentemot folkbiblioteken på flera olika sätt, inte minst genom strategiska utbildningsinsatser. De flesta regionala biblioteksverksamheter anger också att de själva har en långsiktig plan för hur deras arbete med ökad tillgänglighet ska bedrivas.

Förutom att biblioteken och kommunerna själva har ett ansvar att arbeta med frågorna, har både regionala biblioteksverksamheter och nationellt ansvariga myndigheter för området, en fortsatt viktig uppgift att arbeta stödjande gentemot folkbiblioteken.

Delmål 2. Enkelt avhjälpna hinder

Samtliga kulturinstitutioner inom teater-, dans-, musik-, litteratur-, biblioteks-, musei- och utställningsområdena som får statsbidrag ska åtgärda enkelt avhjälpna hinder senast 2016. Detta gäller även fria grupper m.fl. i den omfattning det kan anses skäligt.

I Kulturrådets andra delmål beskrivs att aktörer som får statsbidrag ska senast 2016 ha åtgärdat enkelt avhjälpna hinder (enkelt avhjälpna hinder enligt PBL, plan- och bygglagen). Detta ska tolkas som att inga kulturaktiviteter bör äga rum i lokaler där enkelt avhjälpna hinder finns kvar och inte är åtgärdade.

Enligt plan och bygglagen som har funnits sedan 2001 ska enkelt avhjälpna hinder åtgärdas skyndsamt. Till enkelt avhjälpna hinder räknas exempelvis höga trösklar, tunga dörrar, dålig belysning, bristfällig skyltning, bullrig ljudnivå, eller avsaknad av ledstänger.

I tabell sex här nedanför framgår att totalt cirka 62 procent eller 227 svarande av samtliga 366 respondenter på enkäten, har fast scen eller publik verksamhet i egna lokaler. Hälften av dessa turnerar också, eller bedriver uppsökande verksamhet.

Övriga 38 procent, eller 139 svarande, svarar att de inte har en egen publik lokal, utan bara arbetar uppsökande, eller genom turnéverksamhet.

Tabell 6. Andel aktörer med eller utan fast scen eller lokal, och som turnerar eller bedriver uppsökande verksamhet

	Total	Fri grupp	Regional kulturinstitution	Kommunal kulturinstitution	Arrangör	Övrigt
Ja, vi har fast scen/publik verksamhet i fasta lokaler	31 %	19 %	16 %	73 %	62 %	30 %
Ja, vi har fast scen/publik verksamhet i fasta lokaler och turnerar/bedriver uppsökande verksamhet	31 %	31 %	71 %	27 %	9 %	22 %
Nej, vi turnerar enbart/bedriver enbart uppsökande eller främjande verksamhet	38 %	50 %	13 %	0 %	29 %	48 %
Svarande	366	104	61	15	55	131

I en av enkätens frågor, fråga 10, efterfrågades om de aktörer som har egna publika lokaler har inventerat enkelt avhjälpna hinder i de publika lokaler de verkar i.

Fråga 10. Har ni inventerat enkelt avhjälpna hinder i de publika lokaler ni verkar i?

Tabell 7. Andel kulturinstitutioner, fria grupper, arrangörer m.fl. som inventerat enkelt avhjälpna hinder i sina publika lokaler

	Total	Fri grupp	Regional kulturinstitution	Kommunal kulturinstitution	Arrangör	Övrigt
Ja, fullt ut	46 %	52 %	51 %	60 %	33 %	43 %
Ja, delvis	45 %	42 %	43 %	27 %	44 %	52 %
Nej	5 %	2 %	2 %	13 %	18 %	0 %
Vet ej	4 %	4 %	4 %	0 %	5 %	6 %
Svarande	227	52	53	15	39	68

Drygt 91 procent, eller 206 av totalt 227 respondenter på denna fråga, anger att de helt, eller delvis, har inventerat enkelt avhjälpna hinder i de publika delarna av lokalerna. Av de 53 svarande regionala institutionerna är det 50 som anger detta och det är 13 av 15 kommunala kulturinstitutioner som anger att de helt eller delvis har inventerat enkelt avhjälpna hinder.

Fråga 11. Tog ni hjälp av en extern tillgänglighetskonsult eller motsvarande vid inventeringen av enkelt avhjälpna hinder?

Tabell 8. Andel som tagit hjälp av extern konsult eller motsvarande vid inventeringen av enkelt avhjälpna hinder

	Total	Fri grupp	Regional kulturinstitution	Kommunal kulturinstitution	Arrangör	Övrigt
Ja	34 %	25 %	62 %	47 %	15 %	28 %
Nej, vi har tillgång till kompetensen själva	19 %	23 %	17 %	27 %	15 %	16 %
Nej	37 %	37 %	17 %	13 %	51 %	49 %
Vet ej	11 %	15 %	4 %	13 %	18 %	7 %
Svarande	227	52	53	15	39	68

På denna fråga har knappt 34 procent, eller 78 svarande av totalt 227, tagit hjälp av en extern tillgänglighetskonsult vid inventeringen av enkelt avhjälpna hinder. Knappt 37 procent eller 83 svarande anger att de inte har kontaktat extern konsult eller motsvarande vid inventeringen. Cirka 19 procent, eller 42 svarande, anger att de har tillgång till egen kompetens och därför inte har anlitat någon extern konsult. Knappt 11 procent, eller 24 svarande, vet inte om detta har skett.

Bland de öppna svaren framgår att flera av de kommunala och regionala kulturinstitutionerna har fått hjälp av antingen externa konsulter, eller tillgänglighetssamordnare inom kommunal eller regional förvaltning, eller från

fastighetsägaren. Några anger också att de har kontakt med handikapporganisationer som hjälper till.

Fråga 12. I vilken utsträckning är enkelt avhjälpna hinder åtgärdade i de publika lokaler ni verkar i?

På fråga 12 så anger endast 16 procent, eller 36 svarande av totalt 227 svarande att enkelt avhjälpna hinder är fullständigt åtgärdade i de publika lokaler som de är verksamma i (se tabell nio nedan). Ser man till dem som svarat att enkelt avhjälpna hinder har åtgärdats till stor del, eller till hälften, ser det något mer positivt ut. Det är totalt 55 procent, eller 125 av samtliga 227 svarande, som anger att detta är fallet.

Tabell 9. Andel enkelt avhjälpna hinder som åtgärdats

	Total	Fri grupp	Regional kulturinstitution	Kommunal kulturinstitution	Arrangör	Övrigt
Fullständigt	16 %	14 %	9 %	13 %	23 %	19 %
Till stor del	51 %	56 %	66 %	53 %	36 %	44 %
Till hälften	4 %	8 %	4 %	7 %	3 %	2 %
Delvis	19 %	12 %	19 %	20 %	15 %	25 %
Inte alls	4 %	10 %	0 %	0 %	0 %	4 %
Vet ej	7 %	2 %	2 %	7 %	23 %	6 %
Svarande	227	52	53	15	39	68

I tabell 10 här nedanför visas svaren från totalt 137 respondenter som har svarat på enkäten både 2013 och 2014. Vi har här valt att använda en tvåårig tidsserie, eftersom den innehåller fler svarande och därmed ger ett bättre underlag än en treårig serie. Möjligen ger den även en mer aktuell bild av läget bland konst- och kulturverksamheterna.

Det framgår av tidsserien att det år 2014 är färre som svarat att de fullständigt, eller till stor del, har åtgärdat enkelt avhjälpna hinder än de som svarade detta år 2013. De som svarar att enkelt avhjälpna hinder fullständigt har åtgärdats har minskat från 22 år 2013, till 18 år 2014.

Tabell 10. Antal kulturinstitutioner, fria grupper, arrangörer m.fl. som åtgärdat enkelt avhjälpna hinder i sina publika lokaler (tidsserie)

Verksamhetstyp	Fullständigt		Till stor del		Till hälften		Delvis		Inte alls		Vet ej	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Fri grupp	3	3	18	19	1	3	8	2	1	4		
Regional kulturinstitution	8	5	28	28	1	1	4	7				
Kommunal kulturinstitution	1	1	6	5	1	1	1		1			1
Arrangör	4	3	13	8		1	4	5			1	5
Övrigt	6	6	16	16			8	10	2	1	2	1
Totalt	22	18	81	76	3	6	24	25	4	5	3	7

Samtidigt kunde man i förra årets rapport se att det hade skett en ökning mellan 2012-2013 av dem som svarat att de till stor del åtgärdat enkelt avhjälpna hinder. Jämförelser mellan tidsserierna i den här rapporten och förra årets rapport bör dock göras med viss försiktighet, eftersom det rör sig om delvis olika urval av respondenter. Man kan ändå fråga sig om svaren kan bero på vilka som har svarat på enkäterna respektive år, och

vilken betydelse kunskaper om vad enkelt avhjälpna hinder egentligen innebär, har haft för svaren.

Dessa möjliga felkällor gör svaren svårtolkade när det kommer till att avgöra hur det egentligen ligger till ute bland verksamheterna. Mönstret är detsamma om man tittar på de som svarat på enkäten 2012, 2013 och 2014. Även här kan man se att respondenter går från att svara att de fullständigt åtgärdat hindren till att istället fylla i något av de andra svarsalternativen.

Enkelt avhjälpna hinder – bibliotek

Fråga 6. I vilken utsträckning är "enkelt avhjälpna hinder" inventerade i de publika lokaler som ni verkar i?

Tabell 11. Andel svarande som anser att enkelt avhjälpna hinder är inventerade

	Procent	Antal
Ja, fullt ut i samtliga enheter	61 %	121
Ja, fullt ut i hälften av samtliga enheter	7 %	14
Ja, delvis i vissa enheter	29 %	57
Nej	3 %	5
Vet ej	2 %	3
Svarande		200

På frågan om enkelt avhjälpna hinder är inventerade i bibliotekens lokaler svarar anser 61 procent, eller 121 av totalt 200 svarande, att detta är fullt ut inventerat i samtliga bibliotekslokaler i kommunen. Cirka 29 procent, eller 57 svarande, anger att det endast skett delvis i vissa lokaler. Fem procent anser att detta inte har skett, eller vet inte om det har skett.

Vi har i denna rapport inga uppgifter om i vilken utsträckning folkbiblioteken anser att enkelt avhjälpna hinder är åtgärdade i deras lokaler⁷. Man kan dock peka på de kommunjämförelser som Myndigheten för delaktighet tidigare har genomfört. Enligt jämförelserna i deras rapport var biblioteken de anläggningar som hade bäst tillgänglighet, nästan samtliga kommuner hade fysiskt tillgängliga bibliotek. Hela 95 procent av biblioteken i kommunerna var tillgängliga.

⁷ Enkäten innehöll en felaktighet som innebar att alla svarande inte fick denna fråga.

Analys och bedömning – Delmål 2

Som tidigare beskrivits så anges det i Kulturrådets andra delmål att aktörer som får statsbidrag ska ha åtgärdat enkelt avhjälpna hinder senast 2016. Delmålet ska tolkas som att inga kulturaktiviteter bör äga rum i lokaler där enkelt avhjälpna hinder finns kvar och inte är åtgärdade.

Enligt plan- och bygglagen som har funnits sedan 2001, ska så kallade enkelt avhjälpna hinder åtgärdas skyndsamt. Exempel på hinder som är enkelt avhjälpna är bland annat höga trösklar, tunga dörrar, dålig belysning, bristfällig skyltning, bullrig ljudmiljö, eller avsaknad av ledstänger. Den som äger en publik lokal dit allmänheten har tillträde ansvarar för att åtgärda hinder som är enkelt avhjälpna, så att även personer med funktionsnedsättning har möjlighet att ta sig in, orientera sig och använda lokalen. I de allra flesta fall är det fastighetsägaren som ansvarar för detta, men det kan även vara en verksamhetsutövare som hyr en lokal som ansvarar för att genomföra åtgärderna. Det är byggnadsnämndens ansvar i respektive kommun att övervaka att reglerna om enkelt avhjälpna hinder följs. Byggnadsnämnden kan besluta om sanktioner mot den ägare som inte följer reglerna.

Av de totalt 227 svarande konst- och kulturaktörer med egna lokaler var det bara 16 procent, eller 36 svarande, som angav att enkelt avhjälpna hinder är fullständigt åtgärdade i de lokaler som de verkar i. Ser man till dem som svarat att enkelt avhjälpna hinder åtgärdats till stor del, eller till hälften, ser det något mer positivt ut. Det är totalt 55 procent, eller 125 av samtliga 227 svarande, som anger att detta är fallet.

Utifrån de resultat och den tidsserie 2013-2014 som redovisas i rapporten är det svårt att dra några långtgående slutsatser. Det framgår att det år 2014 är färre som svarat att de fullständigt, eller till stor del, har åtgärdat enkelt avhjälpna hinder än de som svarade detta år 2013. Detsamma gäller för de som svarat att enkelt avhjälpna hinder fullständigt har åtgärdats.

Svarsresultaten kan möjligen bero på att olika individer vid samma institutioner eller verksamheter kan ha svarat vid de olika undersökningarna. Enkätsvaren skulle också kunna förklaras med att det skett en kunskapshöjning om vad enkelt avhjälpna hinder är för något, varför respondenterna reviderat sina svar från tidigare år. Kunskap är i detta sammanhang självklart viktigt, och kan i bästa fall leda till bättre måluppfyllelse för delmålet framöver.

Kulturrådet anser att det är oroande att det är så få som svarar att enkelt avhjälpna hinder är helt undanröjda. Precis som Kulturrådet har noterat i tidigare års rapporter, finns det en uppenbar risk att begreppet enkelt avhjälpna hinder tolkas mycket olika av respondenterna, varför man bör tolka svaren med viss försiktighet.

Av andra svar i enkäten framgår samtidigt att till exempel en stor del av kulturinstitutionerna under 2014 har arbetat med att inventera och åtgärda enkelt avhjälpna hinder i sina publika lokaler och miljöer, men dessutom genomföra andra typer av ombyggnationer och tillgänglighetsinsatser, vilket bör ses som mycket positivt.

Delmål 3. Tillgänglighetsanpassade webbplatser och e-tjänster

Samtliga kulturinstitutioner inom teater-, dans-, musik-, litteratur-, biblioteks-, musei- och utställningsområdena som får statsbidrag ska ha webbplatser och e-tjänster som är tillgänglighetsanpassade senast 2016. Detta gäller även fria grupper m.fl. i den omfattning det kan anses skäligt.

Webbplatser och e-tjänster ska kunna användas av alla, därför är det viktigt att följa internationell standard när det gäller struktur, kodning, formgivning och innehåll, så att varje användare kan anpassa webbplatsen efter sina behov. På samma sätt behöver e-tjänster vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Mer information om webbtillgänglighet har lagts ut på Kulturrådets hemsida under år 2014. Bland annat har sidan länk till E-delegationens webbriktlinjer (www.webbriktlinjer.se) som ger stöd och anvisningar om hur man tar fram webbplatser och e-tjänster som kan användas av så många som möjligt.

Delmålet om tillgängliga webbplatser och e-tjänster är ett av de kriterier som kopplas till de statliga bidragen till regional kulturverksamhet. Delmålet är därmed ett krav framför allt på de kulturinstitutioner som har statlig finansiering antingen via Kultursamverkansmodellen, eller direkt från Kulturrådet.

Nedan följer svar på hur kulturaktörer från olika verksamhetsområden har svarat på Kulturrådets enkät.

Fråga 13. Följer den externa webbplatsen internationell standard för tillgänglighet på webben WCAG 2.0, nivå AA?

Tabell 12. Andel externa webbplatser som följer internationell standard

	Total	Fri grupp	Regional kulturinstitution	Kommunal kulturinstitution	Arrangör	Övrigt
Ja	11 %	8 %	16 %	33 %	11 %	8 %
Ja, till viss del	26 %	17 %	38 %	40 %	16 %	31 %
Nej	19 %	21 %	20 %	0 %	27 %	15 %
Vet ej	44 %	54 %	26 %	27 %	46 %	47 %
Svarande	366	104	61	15	55	131

Bland respondenternas svar så kan man se att de kommunala och regionala kulturinstitutionerna är de verksamhetstyper som i högre utsträckning har webbplatser som helt, eller delvis uppfyller internationell standard. Det är också dessa som har de högsta kraven på sig från Kulturrådet att ha hemsidor enligt internationell standard senast 2016. Av de 61 regionala kulturinstitutioner som svarar på frågan anger 54 procent eller 33 institutioner att deras hemsidor helt, eller delvis följer standarden.

Övriga svarar nej eller vet inte om hemsidan uppfyller standarden. Av de 15 kommunala kulturinstitutionerna är det 11, eller 73 procent, som anger att deras hemsidor helt, eller delvis följer internationell standard. Övriga fyra vet inte om hemsidan uppfyller standarden.

Av samtliga svarande verksamhetstyper är det totalt 11 procent, eller 40 av 366, som anger att deras webbplats helt följer den internationella standarden WCAG 2.0 nivå AA. 26 procent eller 96 svarande totalt anger att webbplatsen delvis uppfyller standarden. Knappt 19 procent eller 68 svarande anger att deras webbplatser inte uppfyller standarden. Cirka 44 procent, eller 162 av totalt 366 respondenter vet inte om den externa webbplatsen följer den internationella standarden.

I tabell 13 här nedanför kan man se en tidsserie för de 181 respondenter som svarat på frågan om deras externa webbplats följer internationell standard, WCAG 2.0 nivå AA, under både 2013 och 2014. Vi har här valt att använda en tvåårig tidsserie, eftersom den innehåller fler svarande och därmed ger ett bättre underlag än en treårig serie. Möjligen ger den även en mer aktuell bild av läget bland konst- och kulturverksamheterna.

Tabell 13. Antal externa webbplatser som följer internationell standard (tidsserie)

Verksamhetstyp	Ja		Ja, till viss del		Nej		Vet ej	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Fri grupp	2	5	10	12	14	12	24	21
Regional kulturinstitution	4	8	23	18	7	9	13	12
Kommunal kulturinstitution	1	3	5	2	2		1	4
Arrangör	2	3	5	4	6	6	11	11
Övrigt	5	7	17	17	10	4	19	23
Totalt	14	26	60	53	39	31	68	71

Tidsserien för 2013-2014 ser ut att gå i positiv riktning, i synnerhet om man ser att totalt antal svarande som svarar ja på har ökat från 14 till 26. Detta kan jämföras med resultatet i den tidsserie som Kulturrådet presenterade i sin förra rapport, då resultatet istället visade på en sänkning av dem som svarade ja på denna fråga mellan 2012 till år 2013.

Det är vid denna uppföljning totalt sett färre som anger att deras webbplats till viss del följer internationell standard. Det är totalt 53 som anger detta år 2014 jämfört med 60 år 2013. Ser man enbart på de kommunala och regionala kulturinstitutionerna i ovanstående tabell syns en svag men positiv utveckling mellan åren 2013-2014.

Sammantaget skulle underlaget kunna tolkas som att respondenterna totalt sett har ökat sina kunskaper om vad internationell standard är för något och utvecklat sina webbsidor i rätt riktning. Med tanke på att flera aktörer, i svar på andra frågor i enkäten, beskriver att de under 2014 arbetat för att förbättra sina webbsidor, tycks det rimligt att dra en sådan slutsats.

Fråga 14. Finns på webbplatsen information om tillgängligheten i era publika lokaler för personer med funktionsnedsättning?

Tabell 14. Information på webbplatsen om tillgängligheten

	Total	Ja, fast scen/publik verksamhet i fasta lokaler	Ja, fast scen/publik verksamhet i fasta lokaler och turnerar/bedriver uppsökande verksamhet
Ja	54 %	49 %	59 %
Nej	46 %	51 %	41 %
Svarande	227	114	113

Fråga 14 i enkäten frågar om aktörernas webbplats innehåller information om tillgängligheten i de publika lokalerna. I tabell 14 ingår endast de aktörer som anger att de har egen lokal. Bland de totalt 227 aktörer som angav att de har egen publik lokal, eller fast scen så är det 123 svarande, eller totalt 54 procent, som anger att de har denna information på sin webbplats. Övriga 106 svarande, eller 46 procent, har inte denna information på sin webbplats.

Fråga 15. Finns på webbplatsen information om BRISTER i tillgängligheten i era publika lokaler för personer med funktionsnedsättning?

Tabell 15. Information på webbplatsen om brister i tillgängligheten

	Total	Ja, vi har fast scen/publik verksamhet i fasta lokaler	Ja, vi har fast scen/publik verksamhet i fasta lokaler och turnerar/bedriver uppsökande verksamhet
Ja	23 %	21 %	25 %
Nej	52 %	53 %	51 %
Våra lokaler är fullt tillgängliga	25 %	26 %	24 %
Svarande	227	114	113

Totalt 23 procent, eller 52 av 227 respondenter uppger att de på sin webbplats informerar om brister i tillgängligheten i lokalerna för personer med funktionsnedsättning. 52 procent, eller 118 respondenter, har inte sådan information på webbplatsen.

Man kan samtidigt notera att 25 procent av de aktörer som har egen publik lokal eller scen, eller 57 av totalt 227 respondenter, uppger att deras lokaler är fullt tillgängliga. Svaret är intressant att jämföra med de endast 16 procent som bedömde att enkelt avhjälpta hinder helt har åtgärdats i de publika lokaler där de är verksamma (se tabell 9).

Tillgänglig webb - Bibliotek

Här beskrivs hur folkbiblioteken har svarat på frågor som rör tillgänglighet på webbsidor.

Fråga 8. Följer den externa webbplatsen internationell standard för tillgänglighet på webben, WCAG 2.0 nivå AA?

Av 200 svarande folkbibliotek anger knappt 16 procent, eller 31 svarande, att webbplatsen helt uppfyller internationell standard, medan 26 procent, eller 52 svarande anger att den gör det delvis. 49 procent, eller 98 svarande vet inte om webbplatsen uppfyller standarden och knappt 10 procent, eller 19 svarande, anger att webbplatsen inte uppfyller standarden.

Tabell 16. Antal externa webbplatser som följer internationell standard

	Procent	Antal
Ja	16 %	31
Ja, till viss del	26 %	52
Nej	10 %	19
Vet ej	49 %	98
Svarande		200

I de öppna svaren hänvisas ofta till respektive kommun, vilket beror på att biblioteksenheterna för det mesta ingår i en gemensam webbplats inom den kommunala webbstrukturen. Det finns också svarande som hänvisar till att nya hemsidor håller på att tas fram som ska uppfylla den internationella standarden för tillgänglighet på webben.

Fråga 9. Finns det information på webbplatsen om bibliotekens lokaler är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning?

På denna fråga svarar 57 procent, eller 114 av 200 svarande ja. Övriga 86 svarande svarar att det inte finns sådan information på bibliotekets webbplats.

Fråga 10. Finns det information på webbplatsen om BRISTER i bibliotekens lokaler för personer med funktionsnedsättning?

Av svaren på denna fråga framgår att information om brister i tillgänglighet inte är vanligt förekommande på hemsidan. Det är hela 63 procent som anger att det inte finns någon information om detta. Det är bara 14 procent som anger att detta beskrivs på hemsidan. Samtidigt säger cirka 24 procent att lokalerna är helt tillgängliga.

I de öppna svaren för fråga 9 och 10 så är det många folkbibliotek som svarar att detta är på gång att åtgärdas. Andra svarar att de genom enkätens frågor fått upp ögonen för, eller blivit påmind om, att sådan information är bra att ha på hemsidan. Andra uppger att detta är sådan information som finns i den så kallade TD2, tillgänglighetsdatabasen, som vissa kommuner och län lägger in uppgifter i.

Analys och bedömning – Delmål 3

Delmålet om tillgängliga webbplatser och e-tjänster är som tidigare beskrivits ett av de kriterier som kopplas till de statliga bidragen till regional kulturverksamhet. Delmålet om tillgängliga webbplatser är därmed ett krav på de kulturinstitutioner som har statlig finansiering antingen via Kultursamverkansmodellen, eller direkt från Kulturrådet.

Ny information, stöd och tips om hur man kan göra sin webbplats mer tillgänglig har, som nämnts tidigare i rapporten, lagts ut på Kulturrådets hemsida⁸ under slutet av 2014, liksom spridits via nyhetsbrev och utskick.

Kulturrådets uppföljning vad gäller tillgänglighet på webbplatser ger inte någon entydig bild av utvecklingen. Tidsserien för 2013-2014 ser ut att gå i positiv riktning, i synnerhet om man ser till det ökande antal som svarar ja på frågan om deras externa webbplats följer internationell standard, WCAG 2.0 nivå AA. Ökningen har gått från 14 till 26 som anger detta. Detta kan jämföras med motsvarande tidsserie i Kulturrådets förra rapport, då resultatet istället visade på en sänkning mellan år 2012 till år 2013 av dem som svarade ja på frågan. Vid denna uppföljning är det samtidigt totalt sett färre som anger att deras webbplats till viss del följer internationell standard, det vill säga totalt 53 anger detta 2014, istället för 60 år 2013.

Sammantaget skulle detta kunna tolkas som att respondenterna totalt sett ökat sin kunskap om vad internationell standard är för något och i viss mån utvecklat sina webbsidor i rätt riktning. Såväl konst- och kulturaktörer som folkbiblioteken svarar att det under 2014 har pågått ett arbete, eller förberedelser, för att tillgängliggöra och förbättra webbsidor, vilket indikerar att delmålet kan komma att utveckla sig i positiv riktning.

⁸ <http://www.kulturradet.se/sv/Tillgangligt-kulturliv/Battre-tillganglighet-pa-webbplatsen/>

Övriga frågor om tillgänglighet

I bägge webbenkäter ställdes ett antal frågor som inte är direkt relaterade till Kulturrådets delmål. Bland annat ställdes frågan om aktörerna hade använt sig av någon typ av digital teknik för att tillgängliggöra verksamhetsinnehåll, repertoar eller utbud för personer med funktionsnedsättning.

Fråga 7. Ange om ni använder någon typ av digital teknik för att tillgängliggöra ert verksamhetsinnehåll/repertoar/utbud för personer med funktionsnedsättning?

Tabell 17. Andel som använder någon typ av digital teknik för att tillgängliggöra sin verksamhet

	Total	Fri grupp	Regional kulturinstitution	Kommunal kulturinstitution	Arrangör	Övrigt
Anpassad media	17 %	12 %	38 %	13 %	13 %	14 %
Hörslingor	29 %	8 %	72 %	87 %	29 %	19 %
Syntolkning	14 %	9 %	30 %	40 %	9 %	9 %
Texttolkning	10 %	5 %	13 %	20 %	6 %	12 %
Appar	5 %	2 %	3 %	27 %	4 %	6 %
Annat, ange vad:	16 %	17 %	25 %	20 %	13 %	13 %
Nej	47 %	62 %	10 %	0 %	51 %	56 %
Svarande	356	100	60	15	55	126

I den enkät som sändes ut till konst- och kultursektorn, är det totalt 356 svarande på frågan om någon typ av digital teknik används för att tillgängliggöra verksamhet, repertoar, eller utbud. Det är tydligt att det är framför allt de kommunala och regionala kulturinstitutionerna som använder sig av någon typ av digital teknik för att tillgängliggöra sin verksamhet. Ser man till övriga aktörer, arrangörer och fria grupper så svarar mer än hälften av dessa, att de inte gör det alls.

I de öppna svaren till frågan har de svarande kunnat beskriva annat som de har använt för att tillgängliggöra verksamheten. Här anges till exempel arbete för att göra hemsidan tillgängligare, eller att man lagt ut eller strömmat material på webben. Detta har sex av de svarande fria grupperna gjort. Åtta av de regionala kulturinstitutionerna anger också förbättringar av webbplatsen, eller material som digitaliseras och läggs ut. Likaså beskrivs att särskild information om hur tillgängligheten till arrangemang eller liknande är, läggs ut på webbsidan.

I de fall där andra digitala hjälpmedel lyfts fram nämner exempelvis de regionala kulturinstitutionerna digitala utsändningar av föreställningar, läsplattor i utställningar, textade filminslag på olika teman i utställningsproduktioner, QR-koder med ljud- och textguider i mobiltelefoner, eller teckenspråkstolkning via skärmar.

Övriga frågor om tillgänglighet - bibliotek

Här beskrivs folkbibliotekens svar på frågor om behov av utbildningar, användning av digital teknik och vilka särskilda insatser de har gjort för att tillgängliggöra biblioteksverksamheten under 2014.

Fråga 11. Har biblioteken deltagit i utbildningar om tillgänglighet och bemötande?

Fråga 11 avser om personalen vid folkbiblioteken genomgått utbildningar om tillgänglighet och bemötande. Knappt 89 procent eller 177 av 200 svarande folkbibliotek svarar att så är fallet. Det framgår samtidigt att frågan i enkäten har tolkats på olika sätt. I de öppna svaren framgår att svaren avser både utbildningar som skett för flera år sedan, såväl som utbildningar som genomförts under 2014. I svaren beskrivs också att detta sker på olika sätt, vissa bibliotek anger att utbildning skett för all personal, medan andra förtydligar att det inte gäller alla. Några svarande efterlyser hjälp med utbildning. Cirka 11 procent svarar att de inte har genomgått någon utbildning i bemötande och tillgänglighet.

I fråga 12 i enkäten efterfrågas vilken typ av utbildningar folkbiblioteken anser att de skulle vara i behov av. Av svaren kan man tolka att folkbiblioteken ser behov av i första hand bemötandebildningar avseende mindre synliga funktionsnedsättningar, som till exempel psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Tillgänglighet på webben ses också som en angelägen utbildning. Se svaren i tabell 18 nedan.

Tabell 18. Utbildningar som folkbiblioteken ser behov av.

	Procent	Antal
Fysisk tillgänglighet i bibliotekslokalen	34 %	67
Tillgänglighet på webben	62 %	124
Bemötande för personer med fysiska funktionsnedsättningar, t ex synskada, hörselskada, rörelsehinder	38 %	76
Bemötande för personer med kognitiva funktionsnedsättningar, t ex utvecklingsstörning, Downs syndrom	55 %	109
Bemötande för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, t ex Aspergers syndrom, ADHD, autism	63 %	125
Bemötande för personer med psykiska funktionsnedsättningar, t ex ångest, depression	64 %	128
Bemötande för personer med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi	40 %	79
Har inget behov	5 %	10
Svarande		200

Fråga 13. Finns det en utsedd samordnare i er organisation för frågor som rör tillgänglighet?

På fråga 13, som frågar om det finns någon utsedd samordnare i organisationen som ansvarar för frågor som rör tillgänglighet, så svarar knappt 48 procent, eller 95 av 200 svarande att det finns en samordnare. Resterande svarar nej. Av de öppna svaren framgår samtidigt att frågan har tolkats på något olika sätt, vissa anger att det finns en samordnare centralt i kommunen, medan andra har tolkat att frågan gäller det egna biblioteksorganisationen.

Fråga 14. Finns det någon med övergripande tillgänglighetsansvar i er kommun/län?

Påföljande fråga ställer uttryckligen frågan om det finns en samordnare i kommunen eller i länet. Av 200 svarande anger 79 folkbibliotek, eller knappt 40 procent, att det finns en samordnare. En majoritet, 109 bibliotek, eller knappt 55 procent, vet inte om det finns en samordnare. Övriga svarar nej.

I de fall där man kommenterat denna fråga, hänvisas till exempel till funktionshindersråd eller handikappråd i kommunerna och den regionala biblioteksverksamheten.

Kommentarer i urval:

"Kommunstyrelseförvaltningen har det övergripande ansvaret där Folkhälsorådet är en viktig del. Det görs trygghetsvandringar och man ser över tillgängligheten i våra kommunala byggnader vid om/nybyggnation etc. Det finns även ett handikappråd under Kommunstyrelsen. Vid skyddsronder tittar man även på tillgängligheten i form av ramper t ex."

"Inte i kommunen men vi har verksamhetsutvecklare på Biblioteksutveckling Kronoberg med ansvar för tillgänglighet"

"Nej, troligen inte - ansvaret ligger delegerat till chefsnivån."

"Länsbibliotek, landsting, syn- och hjälpmedelscentraler?"

Fråga 15. Har ni under året genomfört särskilda insatser för att tillgängliggöra er verksamhet/utbud för personer med funktionsnedsättning?

I svaren på denna fråga anger 70 procent, eller 140 av de 200 svarande att de har genomfört särskilda insatser för att tillgängliggöra folkbiblioteksverksamheten för personer med funktionsnedsättning under året. Övriga 30 procent svarar att de inte har gjort det.

I de hundratal kommentarer som specificerar vad som genomförts anges en mängd olika typer av insatser, både kopplat till projekt och till löpande verksamhet. Vanligt förekommande är att folkbiblioteken erbjuder särskilda visningar av medieutbudet för personer med funktionsnedsättning, till exempel lättlästa böcker, eller hur man laddar ner talböcker och använder DAISY. Andra beskriver att de har särskilda besökstider, eller telefonservice. Det beskrivs också boken kommer-verksamhet, eller annan typ av uppsökande verksamhet till gruppboenden, eller äldreboenden. Andra förekommande insatser är informationsträffar för anhöriga till personer med funktionsnedsättning, eller läsfrämjande insatser för barn, föreläsningar och aktiviteter för dyslektiker. Bokcirklar, kulturprogram och skapande verksamhet riktade särskilt till personer med funktionsnedsättning är andra vanliga exempel.

Många av kommentarerna visar också på omfattande samverkan med andra aktörer inom kommunen, som till exempel social- och äldreomsorg, gruppboenden, skola och lokala föreningar. Se ett exempel på kommentar nedanför:

”Vi har i år och under mer än 10 års tid haft arrangemang, medier och verksamhet riktade till personer med begåvningsmässiga funktionshinder. Läsombudsverksamhet inom omsorgen (alla delar) har funnits lika länge. Högläsarverksamheten är nyare och varit under uppbyggnad under ett par år. Samarbetet med omsorgen påverkar också vårt arbete kring våra medier så att det bättre motsvarar behoven. Vi jobbar med att utöka våra äppelhyllor och marknadsföra dem. Vi har samarbete med kommunens logoped. En upprustning pågår av Språkpillerhyllan.”

Fråga 16. Vilken av följande teknik finns det tillgång till/använder ni för att tillgängliggöra ert verksamhetsinnehåll/utbud?

I denna fråga efterfrågas vilken teknik man tillhandahåller, eller använder för att tillgängliggöra utbudet för bibliotekets användare.

Tabell 19. Teknik som används för att tillgängliggöra verksamhetsinnehåll och utbud.

	Procent	Antal
Anpassad media	94 %	187
Hörslingor	61 %	121
Syntolkning/texttolkning	12 %	24
Appar	30 %	59
Teckentolkning	5 %	9
Annat, ange vad:	12 %	24
Svarande		200

Inte oväntat svarar merparten av folkbiblioteken: knappt 94 procent, eller 187 av totalt 200 svarande, att de tillhandahåller anpassad media för personer med funktionsnedsättning. Med detta avser de svarande till exempel talböcker, lättlästa böcker, Daisyspelare. Talande webb eller talsyntes för användning av biblioteks datorer nämns också. Hörslingor i lokalerna är ett annat alternativ som också är vanligt förekommande bland svaren, knappt 61 procent eller 121 svarande anger att detta erbjuds. 12 procent eller 24 svarande anger att de erbjuder syn- eller texttolkning.

Av 200 svarande folkbibliotek anger cirka 30 procent eller 59 svarande, att de erbjuder appar. Ett exempel som nämns är Legimus. Legimus är Myndigheten för tillgängliga mediers bibliotek och med denna applikation kan låntagare ladda ner och läsa talböcker. Nio svarande anger också att teckentolkning erbjuds och i några kommentarer anges att tecken- och syntolkning ordnas vid behov.

De som har angett alternativet ”annat”, kommenterar att de till exempel erbjuder Daisyspelare, eller bränner och laddar ned Daisy för dem som har behov. Annat som räknas upp är att man erbjuder förstoringsglas med belysning, läsglasögon, läs-TV, punktskriftsskrivare, talsyntes, hörhjälpsutrustning, läsverkstad med olika datorprogram för dyslektiker, eller till exempel dator med scanner.

Analys och bedömning – övriga frågor om tillgänglighet

I de enkäter som sändes ut till konst- och kultursektorn och till biblioteken, fanns ett antal andra frågor om tillgänglighet, utöver de frågor som direkt berör delmålen. I svaren framgår bland annat att det pågår mycket arbete för att tillgängliggöra verksamheterna, men också att det finns behov och många frågor att arbeta vidare med.

Av de verksamhetstyper inom konst- och kultursektorn som har svarat på frågorna framgår att det är framför allt de kommunala och regionala kulturinstitutionerna som använder sig av någon typ av digital teknik för att tillgängliggöra sina verksamheter. I de fall där aktörer har beskrivit annat som de har använt för att tillgängliggöra verksamheten anges till exempel arbete för att göra hemsidan tillgängligare, eller att man har digitaliserat, lagt ut eller strömmat material på webben. Bland det som lyfts fram finns exempelvis digitala utsändningar av föreställningar, läsplattor i utställningar, textade filminslag i utställningsproduktioner, QR-koder med ljud- och textguider i mobiltelefoner, eller teckenspråkstolkning via skärmar. Ser man till övriga aktörer, arrangörer och fria grupper så svarar mer än hälften av dessa, att de inte alls använder digital teknik för att tillgängliggöra sin verksamhet.

Merparten av folkbiblioteken tillhandahåller anpassad media för personer med funktionsnedsättning, till exempel talböcker, lättlästa böcker och Daisyspelare. Talande webb eller talsyntes för användning av biblioteks datorer, liksom hörslingor i lokalerna är vanligt förekommande. Syn- eller texttolkning förekommer också.

Bland folkbiblioteken är det cirka 89 procent av de svarande folkbiblioteken som menar att de har genomgått utbildningar om tillgänglighet och bemötande. I de öppna svaren framgår samtidigt att svaren avser både utbildningar som skett för flera år sedan, såväl som utbildningar som genomförts under 2014. Cirka 11 procent svarar att de inte har genomgått någon utbildning i bemötande och tillgänglighet. Av andra svar i kan man se att folkbiblioteken främst ser behov av i första hand bemötandeutbildningar till exempel för personer med mindre synliga funktionsnedsättningar, som till exempel psykiska, neuropsykiatriska, funktionsnedsättningar. Tillgänglighet på webben ses också som en angelägen utbildning.

Knappt 48 procent, eller 95 av 200 svarande bibliotek svarar ja på frågan om det finns någon utsedd samordnare i organisationen. Resterande svarar nej. Det framgår att frågan har tolkats på något olika sätt, vissa anger att det finns en samordnare centralt i kommunen, medan andra har tolkat att frågan gäller det egna biblioteksorganisationen. På frågan om det finns en samordnare i kommunen eller i länet anger 79 av 200 folkbibliotek, eller knappt 40 procent, att det finns en samordnare. En majoritet, 109 bibliotek, eller knappt 55 procent, vet inte om det finns en samordnare. Övriga svarar nej.

70 procent av folkbiblioteken, eller 140 av de 200 svarande anger att de under 2014 har genomfört särskilda insatser för att tillgängliggöra folkbiblioteksverksamheten för personer med funktionsnedsättning. Övriga 30 procent svarar att de inte har gjort det. I beskrivningarna omnämns en mängd olika insatser, både projekt och löpande verksamhet, liksom omfattande samverkan med andra aktörer inom kommunen, som till exempel social- och äldreomsorg, gruppboenden, skola och lokala föreningar.

Bilaga 1. Enkätunderlag till konst- och kulturaktörer

Kulturlivet ska vara tillgängligt för alla!

Regeringen har beslutat att hela samhället ska utformas så att personer med funktionsnedsättning blir fullt delaktiga inom alla områden. För att möjligheterna att delta i kulturlivet ska bli bättre för personer med funktionsnedsättning, måste alla kulturverksamheter arbeta strategiskt för att undanröja olika typer av hinder för deltagande. Man kan arbeta på flera olika sätt för att uppnå bättre tillgänglighet. Tillgänglighetsperspektivet är något som ska finnas med från början när verksamhet, information och lokaler planeras.

Kulturrådet har i uppdrag att årligen rapportera till regeringen om hur tillgängligheten inom kulturområdet utvecklas. Frågorna i denna enkät utgör underlag för återrapporteringen.

I regeringens strategi för funktionshinderpolitiken 2011-2016 finns särskilda delmål som ska uppfyllas inom kulturområdet. Kulturinstitutioner med statsbidrag:

- 1) ska ha handlingsplaner för ökad tillgänglighet
- 2) enkelt avhjälpna hinder ska åtgärdas
- 3) webbplatser och e-tjänster ska tillgänglighetsanpassas

De två sista målen omfattar även fria grupper m fl i den omfattning det kan anses skäligt.

Vill du veta mer om Kulturrådets uppdrag, eller veta mer om regeringens strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken, Klicka här

1. Ange:

Namn _____
Befattning _____
Namnet på verksamheten du företräder _____

2. Ange det konstområde ni verkar inom:

Fler val är möjliga

- Teater
- Dans
- Musik
- Musikteater
- Museum
- Utställare
- Litteratur

- Arkiv
- Film
- Annat _____

3. Ange i vilket län ni är verksamma

Fria grupper (eller motsvarande) utan egen scen, utställningslokal eller motsvarande, anger sin organisatoriska hemvist.

- Blekinge län
- Dalarnas län
- Gotlands län
- Gävleborgs län
- Hallands län
- Jämtlands län
- Jönköpings län
- Kalmar län
- Kronobergs län
- Norrbottens län
- Skåne län
- Stockholms län
- Södermanlands län
- Uppsala län
- Värmlands län
- Västerbottens län
- Västernorrlands län
- Västmanlands län
- Västra Götalands län
- Örebro län
- Östergötlands län

4. Ange er verksamhetstyp:

* (Med kulturinstitution avses t ex museum, konsthall, scenkonstinstitutioner osv)

- Fri grupp
- Regional kulturinstitution*
- Kommunal kulturinstitution*
- Arrangör
- Övrigt _____

5. Har ni fast scen/publik verksamhet i fast lokal?

- Ja, vi har fast scen/publik verksamhet i fasta lokaler
- Ja, vi har fast scen/publik verksamhet i fasta lokaler och turnerar/bedriver uppsökande verksamhet
- Nej, vi turnerar enbart/bedriver enbart uppsökande eller främjande verksamhet

6. Har ni under året arbetat med någon av följande insatser för att tillgängliggöra er verksamhet, repertoar, eller utbud för personer med funktionsnedsättning?

Om Ja, ange hur

- Utbildning _____
- Rekrytering _____
- Information _____
- Samarbete _____
- Riktad verksamhet _____
- På annat sätt, nämligen: _____
- Nej

7. Ange om ni använder någon typ av digital teknik för att tillgängliggöra ert verksamhetsinnehåll/repertoar/utbud för personer med funktionsnedsättning?

Om Ja, ange användningsområde/omfattning

- Anpassad media
- Hörslingor
- Syntolkning
- Texttolkning
- Appar
- Annat, ange vad:
- Nej

DELMÅL 1, HANDLINGSPLAN

Samtliga kulturinstitutioner inom teater-, dans-, musik-, litteratur-, biblioteks-, musei- och utställningsområdena som får statsbidrag ska ha en handlingsplan för ökad tillgänglighet senast 2013.

Grunden för en handlingsplan utgörs av att man går igenom hela sin verksamhet; organisation, de lokaler man använder sig av, informations- och kommunikationsverksamhet för att undanröja hinder för tillgänglighet. Handlingsplanen ska peka ut de åtgärder som behöver vidtas för att nå förbättrad tillgänglighet.

Delmålet omfattar enbart kulturinstitutioner och inte fria aktörer, men att upprätta en handlingsplan kan vara till hjälp för alla kulturverksamhet som vill arbeta inkluderande och nå ökad tillgänglighet.

Läs mer och få tips i följande checklista, Klicka här

8. Finns en handlingsplan för arbetet med att öka tillgängligheten?

- Ja, handlingsplan finns
- Nej, men arbetet med handlingsplanen är påbörjat
- Nej, handlingsplan saknas

Kommentar:

9. Av arbete som pekas ut i er handlingsplan, vad har ni främst arbetat med under året?

Mänskliga rättigheter

Sverige har ratificerat FN:s konvention om mänskliga rättigheter. I konventionen finns bl.a. regler som ska tillförsäkra personer med funktionsnedsättning tillgänglighet till kulturlivet. I konventionen finns det också regler som rör tillgängligheten till information och media.

Vill du veta mer Klicka här

DELMÅL 2, ENKELT AVHJÄLPTA HINDER

Samtliga kulturinstitutioner inom teater-, dans-, musik-, litteratur-, biblioteks-, musei- och utställningsområdena som får statsbidrag ska ha åtgärdat enkelt avhjälpna hinder senast 2016 (d v s bör inte verka i lokaler där enkelt avhjälpna hinder inte har åtgärdats). Detta gäller även fria grupper m.fl. i den omfattning det kan anses skäligt.

Enligt Plan- och bygglagen (2001) ska enkelt avhjälpna hinder åtgärdas skyndsamt. Till enkelt avhjälpna hinder räknas till exempel höga trösklar, tunga dörrar, dålig belysning, bristfällig skyltning, bullrig ljudnivå och avsaknad av ledstänger. De hinder som är enkla att åtgärda till rimliga kostnader ska avlägsnas.

För ytterligare information om "enkelt avhjälpna hinder" se Kulturrådets webbplats eller Boverkets webbplats

10. Har ni inventerat "enkelt avhjälpna hinder" i de publika lokaler ni verkar i?

- Ja, fullt ut

- Ja, delvis
- Nej
- Vet ej

Kommentar:

11. Tog ni hjälp av en extern tillgänglighetskonsult eller motsvarande vid inventeringen av "enkelt avhjälpna hinder"?

- Ja
- Nej, vi har tillgång till kompetensen själva
- Nej
- Vet ej

Kommentar:

12. I vilken utsträckning är "enkelt avhjälpna hinder" åtgärdade i de publika lokaler som ni verkar i?

- Fullständigt
- Till stor del
- Till hälften
- Delvis
- Inte alls
- Vet ej

Kommentar:

DELMÅL 3, TILLGÄNGLIGA WEBBPLATSER OCH E-TJÄNSTER

Samtliga kulturinstitutioner inom teater-, dans-, musik-, litteratur-, biblioteks-, musei- och utställningsområdena som får statsbidrag ska ha webbplatser och e-tjänster som är tillgänglighetsanpassade senast 2016. Detta gäller även fria grupper m.fl. i den omfattning det kan anses skäligt.

Webbplatser, intranät och e-tjänster ska kunna användas av alla. Därför är det viktigt att följa internationell standard vad gäller struktur, kodning, formgivning och innehåll. Då kan varje användare anpassa webbplatsen efter sina egna behov. Den internationella standarden för tillgänglighet på webben benämns: "WCAG 2.0 nivå AA". Om du vill veta mer om den internationella standarden:

Klicka här

Tryckt information bör, i den omfattning det är möjligt, gå att få i alternativa format, som till exempel lättläst svenska, punktskrift, teckenspråk och tillgänglig PDF.

13. Följer den externa webbplatsen internationell standard för tillgänglighet på webben, WCAG 2.0 nivå AA?

- Ja
- Ja, till viss del
- Nej
- Vet ej

Kommentar:

14. Finns på webbplatsen information om tillgängligheten i era publika lokaler för personer med funktionsnedsättning?

- Ja
- Nej

Kommentar:

15. Finns på webbplatsen information om BRISTER i tillgängligheten i era publika lokaler för personer med funktionsnedsättning?

- Ja
- Nej
- Våra lokaler är fullt tillgängliga

Kommentar:

Bilaga 2. Enkätunderlag bibliotek

Kulturlivet ska vara tillgängligt för alla!

Samhället ska utformas så att personer med funktionsnedsättning blir fullt delaktiga inom alla områden. För att möjligheterna att delta i kulturlivet ska bli bättre för personer med funktionsnedsättning, måste alla kulturverksamheter arbeta strategiskt för att undanröja olika typer av hinder för deltagande. Tillgänglighetsperspektivet är något som ska finnas med från början när verksamhet, information och lokaler planeras.

Kulturrådet rapporterar årligen till regeringen om hur tillgängligheten inom kulturområdet utvecklas. Frågorna i denna enkät utgör underlag för återrapportering om hur folkbiblioteken arbetar.

I regeringens strategi för funktionshinderpolitiken 2011-2016 finns särskilda delmål som ska uppfyllas inom kulturområdet. Kulturinstitutioner med statsbidrag:

- 1) ska ha handlingsplaner för ökad tillgänglighet
- 2) enkelt avhjälpta hinder ska åtgärdas
- 3) webbplatser och e-tjänster ska tillgänglighetsanpassas

I delmålen ingår biblioteken.

Vill du veta mer om Kulturrådets uppdrag, eller veta mer om regeringens strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken, Klicka här

1. Ange:

Bibliotekets namn _____
Kommun _____
Kontaktperson _____

2. Ange län

- Blekinge län
- Dalarnas län
- Gotlands län
- Gävleborgs län
- Hallands län
- Jämtlands län
- Jönköpings län
- Kalmar län
- Kronobergs län
- Norrbottens län

- Skåne län
- Stockholms län
- Södermanlands län
- Uppsala län
- Värmlands län
- Västerbottens län
- Västernorrlands län
- Västmanlands län
- Västra Götalands län
- Örebro län
- Östergötlands län

DELMÅL 1, HANDLINGSPLAN

Samtliga kulturinstitutioner inom teater-, dans-, musik-, litteratur-, biblioteks-, musei- och utställningsområdena som får statsbidrag ska ha en handlingsplan för ökad tillgänglighet senast 2013.

Inom biblioteksområdet kan en handlingsplan motsvaras av verksamhetsplan för att uppnå målen i biblioteksplanen.

Grunden för en handlingsplan utgörs av att man går igenom hela sin verksamhet; organisation, de lokaler man använder sig av, informations- och kommunikationsverksamhet för att undanröja hinder för tillgänglighet. Handlingsplanen ska peka ut de åtgärder som behöver vidtas för att nå förbättrad tillgänglighet.

Läs mer och få tips i följande checklista: Klicka här

3. Har ni en handlingsplan för arbetet med att öka tillgängligheten för personer med funktionshinder?

- Ja, handlingsplan finns för alla biblioteksenheter
- Nej, men arbetet med handlingsplanen är påbörjat
- Nej, handlingsplan saknas

Kommentar:

4. Har följande inventerats i samband med upprättandet av er handlingsplan:

	Ja	Till viss del	Nej
Information/kommunikationsverksamheten har	☐	☐	☐

inventerats ur ett tillgänglighetsperspektiv			
De publika delarna av lokalerna har inventerats	☐	☐	☐
Övriga delar av lokalerna har inventerats	☐	☐	☐
Verksamhetsinnehållet har inventerats ur ett tillgänglighetsperspektiv	☐	☐	☐
Organisationen har inventerats ur ett tillgänglighetsperspektiv	☐	☐	☐

Kommentar:

5. Är handlingsplanen kopplad till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning?

Regeringen har beslutat att arbetet med ökad tillgänglighet ska ha FN:s konvention om mänskliga rättigheter som grund. I konventionen finns bl.a. regler som ska tillförsäkra personer med funktionsnedsättning tillgänglighet till kulturlivet. I konventionen finns det också regler som rör tillgängligheten till information och media. Vill du veta mer om FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning: [Klicka här](#)

- Ja
- Delvis
- Nej
- Vet ej

Kommentar:

DELMÅL 2, ENKELT AVHJÄLPPTA HINDER

Samtliga kulturinstitutioner inom teater-, dans-, musik-, litteratur-, biblioteks-, musei- och utställningsområdena som får statsbidrag ska ha åtgärdat enkelt avhjälppta hinder senast 2016 (d v s bör inte verka i lokaler där enkelt avhjälppta hinder inte har åtgärdats).

Enligt Plan- och bygglagen (2001) ska enkelt avhjälppta hinder åtgärdas skyndsamt. Till enkelt avhjälppta hinder räknas till exempel höga trösklar, tunga

dörrar, dålig belysning, bristfällig skyltning, bullrig ljudnivå och avsaknad av ledstänger. De hinder som är enkla att åtgärda till rimliga kostnader ska avlägsnas.

För ytterligare information om "enkelt avhjälpna hinder" se Kulturrådets webbplats eller Boverkets webbplats

6. Är "enkelt avhjälpna hinder" inventerade i bibliotekens lokaler?

- Ja, fullt ut i samtliga enheter
- Ja, fullt ut i hälften av samtliga enheter
- Ja, delvis i vissa enheter
- Nej
- Vet ej

Kommentar:

7. I vilken utsträckning är "enkelt avhjälpna hinder" åtgärdade i bibliotekens lokaler?

- Fullständigt
- Till stor del
- Till hälften
- Delvis
- Inte alls
- Vet ej

Kommentar:

DELMÅL 3, WEBBPLATSER OCH E-TJÄNSTER

Samtliga kulturinstitutioner inom teater-, dans-, musik-, litteratur-, biblioteks-, musei- och utställningsområdena som får statsbidrag ska ha webbplatser och e-tjänster som är tillgänglighetsanpassade senast 2016. Detta gäller även fria grupper m.fl. i den omfattning det kan anses skäligt.

Webbplatser, intranät och e-tjänster ska kunna användas av alla. Därför är det viktigt att följa internationell standard vad gäller struktur, kodning, formgivning

och innehåll. Då kan varje användare anpassa webbplatsen efter sina egna behov. Den internationella standarden för tillgänglighet på webben heter: "WCAG 2.0 nivå AA". Om du vill veta mer om den internationella standarden: Klicka här

Tryckt information ska, så långt det är möjligt, gå att få i alternativa format, som till exempel lättläst svenska, punktskrift, teckenspråk och tillgänglig PDF.

8. Följer den externa webbplatsen internationell standard för tillgänglighet på webben, WCAG 2.0 nivå AA?

- Ja
- Ja, till viss del
- Nej
- Vet ej

Kommentar:

9. Finns det information på webbplatsen om bibliotekens lokaler är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning?

- Ja
- Nej

Kommentar:

10. Finns det information på webbplatsen om BRISTER i bibliotekens lokaler för personer med funktionsnedsättning?

- Ja
- Nej
- Våra lokaler är fullt tillgängliga

Kommentar:

Öviga frågor om tillgänglighet

I den här delen av enkäten ställs några frågor som inte är direkt kopplade till de tre målen (handlingsplan, enkelt avhjälpna hinder, webbplats och e-tjänster).

11. Har biblioteken deltagit i utbildningar om tillgänglighet och bemötande?

- Ja
- Nej

Kommentar:

12. Vilken typ av ytterligare utbildningar har ni behov av?

(Flera val är möjliga)

- Fysisk tillgänglighet i bibliotekslokalen
- Tillgänglighet på webben
- Bemötande för personer med fysiska funktionsnedsättningar, t ex synskada, hörselskada, rörelsehinder
- Bemötande för personer med kognitiva funktionsnedsättningar, t ex utvecklingsstörning, Downs syndrom
- Bemötande för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, t ex Aspergers syndrom, ADHD, autism
- Bemötande för personer med psykiska funktionsnedsättningar, t ex ångest, depression
- Bemötande för personer med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi
- Har inget behov

13. Finns det en utsedd samordnare i er organisation för frågor som rör tillgänglighet?

- Ja
- Nej

Kommentar:

14. Finns det någon med övergripande tillgänglighetsansvar i er kommun/län?

- Ja
- Nej
- Vet ej

Verksamhetsinnehåll teknik och pedagogik

Följande frågor avser hur/på vilket sätt er verksamhet är/görs tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

15. Har ni under året genomfört särskilda insatser för att tillgängliggöra er verksamhet/utbud för personer med funktionsnedsättning?

T.ex. genom riktad verksamhet till målgruppen, särskild pedagogik eller på annat sätt.

- Ja
- Nej

Om ja ange hur:

16. Vilken av följande teknik finns det tillgång till/använder ni för att tillgängliggöra ert verksamhetsinnehåll/utbud?

- Anpassad media
- Hörslingor
- Syntolkning/texttolkning
- Appar
- Teckentolkning
- Annat, ange vad: _____

Övriga kommentarer:
